

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete 1 för Grundlärarexamen inriktning 4–6

Grundnivå 2

Lokalhistoria i grundskolan

En systematisk litteraturstudie om historielärares intention och arbetssätt med lokalhistorisk undervisning

Författare: Jennifer Andersson

Handledare: Lars Linder

Examinator: Robert Thorp

Ämne/huvudområde: Samhällsorienterade ämnen/Historia

Kurskod: PG2050

Poäng: 15

Examinationsdatum: 2017-01-09

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja X

Nej

Abstrakt

Under min verksamhetsförlagda utbildning har jag sett att historieundervisningen präglas av en kronologisk framställning och jag har därför sällan sett lärare i grundskolan använda sig av lokalhistoria och lokalsamhället. Som blivande historielärare i årskurs 4–6 anser jag det betydelsefullt att jag genom denna studie utvecklar kunskap om *hur* och *varför* lokalhistoria kan bedrivas i historieundervisning. Syftet med studien är att undersöka vad forskningslitteraturen skriver om grundskolelärares användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen. En systematisk litteraturstudie har genomförts för att besvara studiens frågeställning. Studien metod har inneburit att systematiskt söka och sammanställa tidigare forskningslitteratur relevant till studiens ämnesområde.

Studiens resultat visar att lokalhistoria främst används av lärare i historieundervisningen på grund av fyra olika syften. Det mest centrala syftet fyller dock en identitetsskapande funktion eftersom att lokalhistoria kan användas som ett medel och mål för att ge eleverna förutsättning att orientera och identifiera sig i det rådande samhället. Studiens resultat visar att lokalhistorisk undervisning oftast karaktäriseras som ett tematiserande arbete. Lokalhistoria är därför sällan regelbundna inslag i historieundervisningen. Studiens resultat visar att lokalhistoria kan ha betydelse för elevernas historiemedvetande eftersom att elevernas historiemedvetande kan aktiveras vid mötesplatser där den ”lilla” historien förenas med den ”stora” historien. Dock är det inte den lokalhistoriska kunskapen i sig som aktiverar elevernas historiemedvetande utan elevernas egna erfarenheter, insikter och förståelse för lokalhistorien.

Nyckelord

Lokalhistoria, globalhistoria, ”lilla” historien, ”stora” historien, lokalsamhället, historiemedvetande.

Abstrakt _____	2
Nyckelord _____	2
1. Inledning _____	4
2. Syfte _____	5
2.1. Frågeställningar _____	5
2.2. Begreppsförklaring _____	5
3. Bakgrund _____	5
3.1. Temporal- och spatiala dimensioner i historieundervisningen _____	5
3.2. Definition av lokalhistoria _____	6
3.3. Lokalhistoria i skolans styrdokument _____	8
4. Metod _____	9
4.1. Etiska aspekter _____	9
4.2. Studiens design _____	9
4.3. Datainsamling _____	10
4.3.1. Databassökning _____	11
4.3.2. Manuellsökning _____	11
4.3.3. Urval _____	11
4.3.4. Sökträffar _____	11
4.4. Analysmetod _____	12
4.5. Kvalitetsgranskning _____	13
4.6. Presentation av vald forskning _____	14
5. Resultat _____	15
5.1. Analys _____	15
5.1.1. Lokalhistoria i historieundervisningen _____	15
5.1.2. Lärares motiv för att ägna sig åt lokalhistorisk undervisning _____	18
6. Diskussion _____	21
6.1. Metoddiskussion _____	21
6.2. Resultatdiskussion _____	23
6.2.1. Lokalhistoria som identitetsskapande _____	23
6.2.2. Lokalhistorians förhållande till temporal- och spatiala dimensioner _____	24
6.2.3. Lokalhistoria för att bevara lokalsamhällets kulturarv och historia _____	25
6.2.4. Den "lilla" historien och historiemedvetande _____	25
6.2.5. Slutsatser _____	26
6.3. Vidare forskning _____	27
7. Referenser _____	28

1. Inledning

Jag har alltid haft ett stort intresse för att undervisa kring den lokala historien i närområdet där jag kommer ifrån och är bosatt. Dock växte mitt intresse för den lokala historien under andra året i lärarutbildningen med en integrerad uppgift i ämnena historia och geografi där det lokala samhället var i fokus. Uppgiften var att göra en modell av den lokala historien, vilket i sig stimulerade mina tankar om *hur* och *varför* man kan använda den lokala historien i undervisningen. Mitt intresse ligger främst i hur människor levt och verkat i samma områden där jag själv levt och lever idag. Jag kommer ifrån en stad där historiska platser går att besöka samt där samer och nybyggare genom historien samverkat och utbytt handel. Därför kan jag fortfarande minnas tillbaka till grundskolan under en samisk temadag i min hemorts hembygdsområde. Vilket är ortens ursprungsplats som grundades år 1607 i syfte att vara en kyrk- och marknadsplats för samer och nybyggare. Under temadagen fick jag och mina klasskamrater uppleva den lokala historiens vingslag genom att vandra i hembygdsområdets olika historiska byggnader och platser. Än idag upplever jag en stor entusiasm för att besöka hembygdsområdet och studera den lokala historien. Därför har jag valt att undersöka lokalhistoria som ett fenomen i grundskolans historieundervisning.

Under min verksamhetsförlagda utbildning har jag sett att historieundervisningen präglas av en kronologisk framställning. Undervisningen följer en tydlig linje av styrdokumentets *Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet* (2011) centrala innehåll för årskurs 4–6, det vill säga att undervisningen i årskurs 4 tar avstamp kring 1000-talets forntid och avslutas i årskurs 6 kring 1800-talets framväxt av parlamentarism (2011, s.174–175). Däremot har jag sällan sett lärare använda sig av den lokala historien och elevernas "egen" historia där historien börjar i elevernas eget liv, närmiljö, släktskap och traditioner. Trots att det inte finns något konkret i läroplanens centrala innehåll som pekar på att eleverna i årskurs 4–6 ska arbeta med lokalhistoria (2011, s.172–175) kan lokalhistoria bedrivas i historieundervisningen. Detta med stöd utifrån styrdokumentets förmågor som skriver att eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmågan att "reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv" (2011, s.172). För att lokalhistoria ska bedrivas och hanteras i historieundervisningen krävs det att lärarna har goda kunskaper och ett intresse för lokalhistoria (Andersson, 1998, s.5-9). Vilket betyder att lärarna behöver ta reda på hur lokalhistorian ser ut i skolans närområde och hembygd samt koppla ihop lokalhistoria med kursplanens förmågor och kunskapskrav. Som blivande historielärare i årskurs 4–6 anser jag det betydelsefullt att jag genom denna studie utvecklar kunskap om hur lokalhistoria kan bedrivas i undervisning samt med vilket syfte.

Enligt Skolverkets kunskapsöversikt *Att förstå sig själv och sin omvärld* (2013) har historieämnet genom alla tider präglats av en kronologisk undervisning av Sverige och Europas historia med en avsaknad av den lokala historien. Skolverket framhåller att forskning visar att elevers intresse för historia kan öka genom att historieundervisningen tar sin utgångspunkt i den lokala historien. Till exempel genom hembygdens historia eller släktforskning (2013, s.83). Vidare skriver Skolverket att forskning visar att den lokala historien är ett sätt i undervisningen att knyta ihop den "lilla - och "stora" historien. Det vill säga den lokala historien med den nationella- och globala historien samt att eleverna är en del av historiens dåtid, nutid och framtid. Lokalhistoria i undervisningen kan därför bidra till att eleverna utvecklar en förståelse för att dåtid en gång var nutid samt att den nutid som vi lever idag då var framtid (2013, s.68–84).

Jag ser det som relevant att undersöka varför historieundervisning i högsta grad präglas av ett kronologiskt innehåll trots att lokalhistoria kan bedrivas i historieundervisningen med stöd utifrån historieämnets kursplan (Skolverket, 2011, s.172). Den här studien kommer därför att undersöka med vilket syfte samt hur historielärare i grundskolan kan använda och hantera lokalhistoria i historieundervisningen.

2. Syfte

Syftet med studien är att undersöka vad forskningslitteratur skriver om grundskolelärares användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen.

2.1. Frågeställningar

För att uppnå studiens syfte ska följande två frågeställningar vara utgångspunkt för mitt examensarbete:

1. Hur använder sig historielärare i grundskolan av lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen?
2. Med vilket syfte ägnar sig historielärare i grundskolan åt lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen?

Syftet och frågeställningarna kommer att besvaras genom en systematisk litteraturstudie.

2.2. Begreppsförklaring

Här redogörs två begrepp som används i studien och syftesformuleringen.

I denna studie använder jag begreppet *hantering* som ett sätt att behandla ett fenomen på ett visst sätt i historieundervisningen samt att jag använder begreppet *användning* i denna studie som ett sätt att utnyttja något specifikt (i detta fall lokalhistoria) som ett hjälpmedel i historieundervisningen för att uppnå ett specifikt syfte.

3. Bakgrund

I det här avsnittet presenteras temporala- och spatiala dimensioners betydelse i historieundervisningen. Därefter definieras begreppet lokalhistoria. Slutligen presenteras en sammanfattning av grundskolans tidigare och aktuella läroplaners innehåll av fenomenet lokalhistoria.

3.1. Temporala- och spatiala dimensioner i historieundervisningen

Jag redogör temporala- och spatiala dimensioner i detta avsnitt eftersom att forskning beskriver dessa två dimensioner som viktiga delar i förhållande till elevernas lokalhistoriska undervisning och historiemedvetande (Hartsmar 2001, Andersson 1998). Jag tolkar temporala- och spatiala dimensioner, det vill säga tid- och rum som ett generellt historiedidaktiskt spörsmål. I rapporten *Lokalhistoria i skolan* (1993) beskriver Lars Gustafsson (1993) att lokalhistorien kan lägga en grund för elevernas tid- och rumsmedvetande, vilket kan ske genom att pendla från det lokala till det globala (1993, s.18). Vidare skriver Andersson (1998) i rapporten *Delen och helheten - Lokalhistoria och ämnesdidaktik* (1998) att det är viktigt att synliggöra sammanhang mellan tid och rum i historieundervisningen för att eleverna ska utveckla en förståelse för historien. Tid och rum kan därför inte skiljas åt vid lokalhistorisk undervisning (1998, s.7). I artikeln *Historiebevidsthed og historie. Hvad er det?* (1996) skriver den danske historiedidaktikern Bernard Eric Jensen att historiemedvetande är en pågående process där eleverna är delaktiga i tre olika tidsdimensioner: dåtid, nutid och framtid. Jensen anser att begreppet historiemedvetande indikerar att människan lever i en process av tid, vilket resulterar i att tid blir en essentiell del av elevens historiemedvetande (1996, s.5). Jag reflekterar att denna pågående process av tid som Jensen (1996) beskriver är viktig att beakta och vara medveten om vid tillämpning av lokalhistoria i historieundervisningen. Detta eftersom att lokalhistorisk undervisning kan bedrivas utifrån samtliga tre olika tidsdimensioner som Jensen (1996) nämner, det vill säga: dåtid, nutid och framtid (1996, s.5).

I den historiska tidskriften *Kognitiv historia. En introduktion* (2010) beskriver David Dunér, professor i idé- och lärdoms historia att dåtid och nutid förbinds genom tid och rum. Människan är därför ständigt med och skapar rummet samt konstrueras av rummet runt omkring (2010, s.573). Dunér (2010) skriver att tid och tidsbundna händelser skapar en förståelse för historien, det vill säga att människan är den enda på jorden som faktiskt kan reflektera över sin egen historia i tid och rum. Dunér beskriver att ett medvetande om tidens betydelse för historien synliggör olika historiska perspektiv på mänsklighetens historia utsträckt till flera tusentals år, vilket i sig kan hjälpa människan att förstå hur människor har reagerat och kommer att reagera i givna historiska händelser (2010, s.574). Jag reflekterar att detta även kan vara till hjälp när människor orienterar sig, tolkar och försöker förstå världen runt omkring. Precis som Dunér framhåller, anser även jag att historieundervisningen har en viktig uppgift att förmedla historia genom olika tidsperspektiv eftersom att eleven både ska formas av- och samtidigt vara med och forma omvärlden (2010, s.574–575).

I avhandlingen *Historiemedvetande. Elevers tidförståelse i en skolkontext* (2001) beskriver Nanny Hartsmar tid som ett centralt begrepp i historieundervisningen. Hon menar att rangordning av historiska händelser i en kronologisk ordning resulterar i en trovärdig grund för att skapa en förståelse för orsaker till en viss händelseutveckling. Ett kronologiskt tecknande av historien synliggör ett orsak- och verkansskäl som visar att tidigare händelsers orsaker påverkar senare utveckling samt att kunskap om detta påverkar den fortsatta händelseutvecklingen (2001, s.73). Hartsmar (2001) skriver att tid har tre dimensioner: dåtid, nutid och framtid. Vilket betyder att en individ som utvecklar ett gott tidsmedvetande har en förståelse för att ens egen tidsbild inte alltid stämmer överens med andra. Människan har genom alla tider haft samma tid men däremot kunnat ha olika tideräkningar (2001, s.74). Hartsmar beskriver historiemedvetande som en del av ett tidsmedvetande eftersom Hartsmar anser att alla människor har ett tidsmedvetande (2001, s.78). Utifrån ett skolperspektiv beskriver Hartsmar elevers historiemedvetande som ett sätt att tolka olika tidsperioder, vilket betyder att eleverna har en förmåga att se likheter och skillnader i människors sätt att förhålla sig till sin omvärld utifrån ett tids- och rumsligt perspektiv (2001, s.78).

Dunér (2010) skriver att historien inte endast inkluderar temporala dimensioner utan även spatiala dimensioner. Spatiala dimensioner, det vill säga rumsliga förhållande har därför en stor betydelse för att eleven ska kunna skapa en förståelse för historiska skeenden och historisk förändring genom tid. Till exempel i lokal- och global historia. Interaktionen mellan global- och lokalhistoria belyser ofta lokala historiska händelser utifrån en global kontext. Det vill säga att historiska skeenden som bland annat miljöförändringar påverkas av den rumsliga kontexten som i sin tur påverkar det lokala rummet (2010, s.578). Dunér (2010) poängterar att människan medvetet eller omedvetet anammar kunskaper och samtidigt tolkar miljön och naturen omkring sig med hjälp av kategoriseringar och mönster. Människan använder sina tidigare kunskaper för att skapa en mening med det lokala- och globala rummet vi lever i (2010, s.580). Jag reflekterar att användning av temporala- och spatiala dimensioner i historieundervisningen utifrån ett lokalhistoriskt perspektiv kan bidra till att eleverna utvecklar en ökad förståelse för sig själv och omvärlden (Hartsmar 2001). För mig betyder detta att temporala- och spatiala dimensioner är en central del i den lokalhistoriska undervisningen som bidrar till en ökad förståelse för eleven själv och dess omvärld. På grund av denna anledning redogör jag temporala- och spatiala dimensioners betydelse i historieundervisningen. Detta med referens till Dunér (2010) som framhåller att människan, i detta fall eleven, med hjälp av tid och rum skapar historiska förändringar genom mötet med olika miljöer, kulturer, traditioner, idéer, rum och ting runt omkring oss. Elever, barn och människor relaterar till hemma och borta, existerande och icke-existerande, inne och ute för att skapa ett samband mellan tid och rum och samtidigt skapa en förståelse för sig själv och omvärlden (2010, s.583).

3.2. Definition av lokalhistoria

Inom historiedidaktisk forskning definieras begreppet lokalhistoria som ett sätt att studera närsamhället, bland annat genom en interaktion av den lokala- och globala historien. I konferensrapporten *Mötesplats för proffs och amatörer* (1988) i (s.9, f. Lokalhistorisk forskning) beskriver Göran B Nilsson lokalhistoria som en överordnad specialitet i förhållande till mer generella och universella historiska specialiteter. Till exempel ekonomisk- och rikshistoria. Detta eftersom lokalhistoria i sig självt studerar ett mindre geografiskt område, vilket resulterar i att helhetsperspektivet av historiens gång blir praktiskt genomförbart och kontrollerbart. Författaren skriver att det historiska helhetsperspektivet på detta sätt, det vill säga genom ett samspel mellan den lokala- och globala historien blir betydelsefullt och hanterbart för människan (1988, s.14).

Peter Aronsson, professor vid Tema Q, Kulturarv och kulturproduktion, Linköping universitet definierar fenomenet lokalhistoria i Nationalencyklopedin genom att beskriva lokalhistoria som en historisk specialitet. Det vill säga "historia som studerar och beskriver ett avgränsat område, t.ex. en by, socken, stad eller kommun" (Nationalencyklopedin, 2016c).

I avhandlingen *Lokalhistoria i norske och svenske skole. Historiekulturelle perspektiv* (2012) definierar Axel Hultman lokalhistoria med hjälp av tre verb: är, gör och kan. Han menar således att lokalhistoria antingen kan vara genealogisk eller genetisk. Genealogisk historia är historia som människan är med och påverkar, det vill säga att människan är med och skapar historia genom att söka efter mening och orientera sig i omvärlden. Genetisk historia är däremot historia som människan inte kan påverka, det vill säga att människan i vissa fall inte kan påverka orsak och verkansskäl av de historiska händelseförloppen som sker (2012, s.14–21). Hultman (2012) beskriver den genealogiska historien som särskilt relevant för fenomenet lokalhistoria. Detta eftersom individer har en önskan att studera sin härkomst, bland annat genom att studera hembygdsområden och släktskap. Studierna av lokalhistorian inkluderar alla invånare, vilket i sig resulterar i att människan är med och skapar historia (2012, s.15). Hultman (2012) poängterar dock att genetisk historia även kan te sig relevant för fenomenet lokalhistoria. Detta eftersom studier av lokalhistoria i vissa fall kan exkludera flera invånare genom att exkludera särskilda kategorier som berör kön, klass och etnicitet. Lokalinväånarens identitet behöver därför inte nödvändigtvis vara knuten till platsen som studeras (2012, s.15). Hultman (2012) skriver att den svenska skolreformen har den motsvarande norska skolreformen som sin idémässiga och organisatoriska förebild vad gäller fenomenet lokalhistoria (2012, s.193).

I litteraturen *Det förflutna är inte vad det en gång var* (1998) beskriver den norska historikern Knut Kjelstadli lokalhistoria som ett sätt att undersöka närsamhället i sin helhet, alternativt ett specifikt fenomen i närområdet. Han anser att den lokala historien bör användas för att den enskilda individen ska förstå sin egen omvärld (1998, s.91). Kjelstadli (1998) skriver att lokalhistoria är en del av en större enhet där den större enheten är globalhistoria. För att förstå helheten behöver individen därför skapa en förståelse för delarna och omvänt (1998, s.91). Kjelstadli beskriver två essentiella kopplingar mellan lokal- och global historia, vilka är helhet och del samt det allmänna och särskilda. Dessa kopplingar samspelar vid studier av lokalhistoria och därför bör lokalhistoria studeras i interaktion med nationell- och globalhistoria för att bli intressant (1998, s.92–93).

Andersson (1998) framhåller vikten av att helhet och del hör ihop i historien. Han skriver att "delen behöver helheten för att förstås och helheten behöver delarna för att finnas till" (1998, s.6). Andersson (1998) anser därför att all global- och nationell historia är lokalhistoria. Genom att studera del och enhet i ett samspel skapas en helhetssyn av historien. Vidare skriver han att delen och helheten avser hållpunkter i tid och rum. En hembygd kan därför vara en del av alla hembygder i Sverige eller en del av hela Sverige samt att en dag av mänskligt liv kan visa en del av ett årtionde, alternativt visa en del av hela mänsklighetens historia (1998, s.6–7). Andersson (1998) anser att lokalhistoria endast kan förstås med kunskap om dess kontext och i vilka sammanhang dessa kommer till uttryck (1998, s.7).

I litteraturen *Historisk teori och metod* (2011) skriver John Tosh att historia kan delas upp i flera olika rumsliga perspektiv, bland annat genom lokal- och global historia. Han definierar fenomenet lokalhistoria som studier av "samhällen som vanligt folk levde i" (2011, s.94). Tosh (2011) anser

att den lokala historien är som mest intressant för individen som bor i orten. Dock bör lokalhistoria ses som en mikrokosmisk socialhistoria. Det vill säga att lokalhistorien används för att återskapa och återge lokalsamhällets historia genom att studera kvarlevor, byggnader, hembygdsområden, berättelser, åkermönster, släktskap och så vidare (2011, s.97) Tosh (2011) poängterar att lokalhistorians aspekter bör integreras med den globala historiens aspekter (2011, s.97).

I den här studien använder jag begreppet lokalhistoria med referens till Kjelstadli (1998) och Anderssons (1998) definition av lokalhistoria. Kjelstadli (1998) beskriver lokalhistoria som ett verktyg för att studera och skapa en förståelse för närsamhället samt ens "egen" historia (1998, s.91). Vidare reflekterar jag att lokalhistoria bör studeras i ett samspel mellan den "lilla"- och "stora" historien. Detta med referens till Andersson (1998) som anser att den lokala historien behöver integreras med den globala historien för att kunna förstås och bli gripbar. Andersson poängterar att likaså behöver den globala historien integreras med den lokala historien för att ens existera (1998, s.6).

3.3. Lokalhistoria i skolans styrdokument

I detta avsnitt vill jag synliggöra fenomenet lokalhistorias förändring över tid från år 1960 och fram till år 2011 i svenska skolans läroplaner. Jag har valt att synliggöra detta med referens till Hultmans (2012) beskrivning av vad lokalhistoria *är* i skolans styrdokument. Detta eftersom att Hultmans beskrivning är konkret och relevant till denna studies syfte. Hultman (2012) beskriver i sin licentiatavhandlingen att lokalhistoria alltid funnits med i läroplanen som ett kognitivt uttryck för de yngre eleverna i grundskolan. Detta medan lokalhistoria i läroplaner från 1960-talet för äldre eleverna i grundskolan använts som ett sätt att precisera ett nationellt kunskapsstoff samt underlätta för elevernas förståelse för historia. Lokalhistoria sågs därför, i tidigare läroplaner, som ett komplement till den nationella- och globala historien (Hultman, s.189). Jag reflekterar att fastän lokalhistorian för äldre elever har uttryckts kognitivt kan estetiska inslag förekomma i historieundervisningen. Till exempel genom att koppla historieundervisningen till kända händelser och byggnader i närsamhället (Hultman, 2012).

Vidare skriver Hultman (2012) att läroplanernas lokalhistoria kan skildra progressivism. Detta eftersom läroplanerna från 1980-talet synliggör att skolan ämnade till att fostra kritiska och aktiva medborgare i samhället. När denna kunskapssyn dominerade i den svenska läroplanen fick lokalhistoria som störst utrymme i läroplanen. Hultman skriver att perioden mellan år 1985 och år 1997 kan ses som lokalhistorians "guldålder" (2012, s.190) i svenska läroplaner eftersom lokalhistoria blev ett obligatoriskt innehåll i samtliga åldrar i läroplanerna Lgr80 och Lpo94. Lokalhistoria skulle därför syfta till en progressivistisk pedagogik där alla elever skulle ges möjlighet att arbeta undersökande och uppleva den lokala historien (2012, s.190–191). Jag reflekterar att även dagens styrdokument tydligt skildrar progressivism. Till exempel beskriver Skolverket i skolans uppdrag att "utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv-värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa" (2011, s.9) samt att skolan är ämnad till att fostra aktiva och kompetenta medborgare och individer i samhället (2011, s.9). Trots detta är lokalhistorians plats i Lgr11 minimal (Hultman, 2012, s.192).

Under 1990-talet skedde förändringar i det svenska samhället utifrån olika ideologiska perspektiv. Hultman (2012) skriver att styrningen av det svenska skolsystemet bland annat förändrades genom kommunaliseringen och en minskad statlig kontroll. I läroplanen Lpo94 fanns det därför väldigt få stoffpreciseringar. Läroplanen innehöll istället processmål och ramplaner om lokalhistoria som lärarna skulle förhålla sig till, vilket i sig resulterade i att lärare kunde välja att använda eller inte använda lokalhistoria i historieundervisningen. Det gavs endast utrymme i årskurs fem för enskilt arbete med lokalhistoria (2012, s.192).

Jag reflekterar att Lgr11 till skillnad från tidigare läroplaner har ett tydligare kunskapsstoff kopplat till processkunskaper i historieundervisningen. Däremot finns det inget givet hur lärare ska behandla kunskapsstoffet i Lgr11's centrala innehåll och därför resonerar jag att lokalhistoria kan användas i historieundervisningen. Hultman (2012) framhåller att Lgr11 synliggör mål om hur

historia används och brukas samt kan avläsas i våra dagar, vilket går att studera lokalt genom lokalhistoria. Dock finns det endast specifika anvisningar och mål om lokalhistoria för de yngre eleverna i grundskolan (2012, s.193).

Jag anser att det inte finns något i dagens läroplan Lgr11 (2011) och kursplanen för historieämnet som konkret preciserar att eleverna i årskurs 4–6 ska hantera och använda lokalhistoria. Däremot finns det en tydlig skillnad mellan årskursernas ämnesinnehåll av den lokala historiens innehåll trots att det finns forskning som tyder på att undervisning kring den lokala historien kan bidra till elevernas utveckling av historiemedvetande (2013, s.83, 2011, s.172). I kursplanen för årskurs 4–6 finns det endast en del som jag anser att lärare kan koppla till lokalhistoria. Vilket är att undervisning i ämnet historia ska eleverna ges förutsättning att utveckla förmågan att: ”reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv” (2011, s.172). Jag anser därför, som tidigare nämnt, att lokalhistoria kan användas och hanteras i historieundervisningen med stöd i dagens styrdokument Lgr11. Bland annat kan lokalhistoria användas när elevernas ska ges förutsättning att reflektera över sin egen historia utifrån olika tidsperspektiv.

I kunskapskraven för årskurs 6 finner jag dock inget som konkretiserar vad gäller att använda lokalhistoria i historieundervisningen. Vidare framhåller Skolverket (2011, 2013) att det är viktigt att eleverna ges förutsättning att uppleva sig delaktiga i historien genom att eleverna själv berörs av- och deltar i historien. Lokalhistoria kan därför vara ett möjligt sätt att närma sig elevernas egen historia. På så sätt kan eleverna känna sig delaktiga i historiens tre olika tidsperspektiv: dåtid, nutid och framtid (Skolverket 2011, Skolverket 2013).

4. Metod

I det här avsnittet presenteras metoden som har använts i studien. Vilket är en systematisk litteraturstudie. Det vill säga att svar på syfte och frågeställningarna har söks i publicerade forskningsresultat samt att den forskning som utgör studiens data söks systematiskt och redovisas noggrant. I avsnittet presenteras etiska aspekter. Vidare redogörs datainsamling som inkluderar urval, sökmetod och sökträffar. Sökträffarna presenteras utifrån en tabell som synliggör valda databaser och sökord samt antalet träffar och valda data. Vidare beskrivs studiens analysmetod innehållsanalys och en kvalitetsgranskning. Slutligen presenteras vald forskning.

4.1. Etiska aspekter

I litteraturen *Att göra systematiska litteraturstudier* (2013) beskriver Christina Forsberg och Yvonne Wengström etiska övervägande som essentiella vid forskningsstudier. Dessa etiska överväganden bör därför avgöras beträffande urval och presentation av resultat innan arbetet av den systematiska litteraturstudien tar sin början (2013, s.69). Författarna skriver att Vetenskapsrådet har gett ut riktlinjer för etisk forskning och framhåller att oärlighet inte får förekomma. Oärlighet beskrivs som fabricering av data, hypoteser och metoder utan angivande källa, stöld och plagiat samt förvrängning av forskningsresultat. Att förvränga forskningsresultat kan ske genom missvisande data som felaktigt återger tolkningen (2013, s.69). I denna systematiska litteraturstudie sker därför ett övervägande av etiska aspekter genom att välja studier som fått tillstånd av en etisk kommitté. Alla artiklar och avhandlingar som ingår i litteraturstudien ska systematiskt och noggrant redovisas samt arkiveras i minst 10 år. Samtliga resultat i studien ska redovisas, oavsett om det stödjer eller inte stödjer hypotesen (Forsberg & Wengström 2013, s.70–71).

4.2. Studiens design

Studiens design är utformad som en systematisk litteraturstudie. Forsberg och Wengström (2013) beskriver en systematisk litteraturstudie som ett sätt att skapa en sammanställning av tidigare forskning. Till exempel med data från empiriska studier. Denna litteraturstudie har inneburit att jag

har systematiskt sökt, sammanställt och kritiskt granskat aktuell forskning inom det valda området *lokalhistoria* (2013, s.30). Forsberg och Wengström poängterar att undersökningsfältet är tidigare dokumenterad forskning samt att problemformulering och frågeställningarna ställs till forskningslitteratur (2013, s.70). Detta har jag genomfört genom att formulera ett syfte och frågeställning som söker svar i forskningslitteraturen, det vill säga att studien syftar till att undersöka vad forskningslitteratur skriver om historielärare i grundskolans användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen. Vidare beskriver Forsberg och Wengström (2013) en systematisk litteraturstudie som ett arbete i flera steg där ett antal kriterier ska uppfyllas. Litteraturstudiens design ska därför innehålla en tydlig problemformulering och frågeställning, samt en konkret beskrivning av metod, urval och sökstrategi. Litteraturstudiens design ska även innehålla en identifiering och kvalitetsgranskning av relevant forskning samt en analys och diskussion av studiens resultat. Slutligen ska studiens resultat redovisas och sammanställas (2013, s.27–32). Dessa kriterier har jag tillämpat genom att tidigt i arbetsprocessen disponerat arbetets rubriker och underrubriker, för att på så sätt inte missa någon del av den systematiska litteraturstudiens kriterier. Dock har jag förändrat och utvecklat denna disposition under arbetsprocessens gång. Till exempel har studiens syftesformulering förändrats och utvecklats flertalet gånger. I litteraturen *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar* (2013) beskriver Katarina Eriksson Barajas m.fl. att en systematisk litteraturstudie ska uppfylla fyra kriterier. Vilka är:

- ”Tydligt beskrivna kriterier och metoder för sökning och urval av artiklar
- En uttalad sökstrategi
- Systematiska kodning av alla inkluderade studier
- Metaanalys ska användas för att väga samman resultat från flera små studier (om det är möjligt)” (2013, s.27).

I denna studie har jag på ett tydligt och konkret sätt med hjälp av löpande text och tabeller redogjort för studiens val av metoder vid sökning och urval av artiklar. Jag har även redogjort en sökstrategi i form av ett strategiskt urval i sex steg samt redovisat en systematisk kodning och kvalitetsgranskning av inkluderad forskning. Dock har jag utelämnat metaanalysen i denna studie. Anledningen till detta är att metaanalys inte anses vara relevant eftersom de ingående artiklarna inte är kvantitativa och har för olika design för att kunna vägas samman (Forsberg & Wengström, 2013, s. 165).

I denna studie har jag använt en kvalitativ metodansats med ett induktivt angreppssätt. Ann Kristin Larsen beskriver i *Metod helt enkelt* (2009) att en kvalitativ metodansats med ett induktivt angreppssätt syftar till att skapa en övergripande förståelse av ämnet som studien syftar att undersöka (2009, s.22). I denna studie är det lokalhistoria som fenomen i undervisningen samt lokalhistorians betydelse för elevernas historiemedvetande. Studien syftar till att skapa en förståelse för lokalhistoria som fenomen, inte till att hypotespröva teorins hållbarhet (Larsen, 2009, s.22). Vidare skriver Larsen (2009) att vid ett induktivt angreppssätt är en kvalitativ metodansats är lämplig (2009, s.23). Forsberg och Wengström (2013) poängterar att en kvalitativ metodansats med ett induktivt angreppssätt innebär att studien systematiskt synliggör ett fenomen, i detta fall lokalhistorians betydelser, upplevelser och meningar för alla involverade samt att datainsamling och analys sker utifrån givna ramverk. Författarna poängterar att eftersom forskaren är en del av fenomenet kan forskarens förförståelse påverka studiens resultat. Vilket bör tas i beaktning vid studiens resultat (2013, s.54–56).

4.3. Datainsamling

Forsberg och Wengström (2013) skriver att det inte finns någon gräns för hur mycket forskning som kan ingå i en systematisk litteraturstudie. Däremot är det essentiellt att inkludera all relevant forskning inom det område som ska undersökas (2013, s.30).

4.3.1. Databassökning

Min studies sökning har skett i databaserna Avhandlingar.se, Diva-portal.org, EBSCO, Google scholar, Umeå Universitetsbiblioteks sökmotor samt Högskolan Dalarnas biblioteks sökmotor. EBSCO är en fritt tillgänglig sökmotor med bland annat pedagogiskt innehåll som Högskolan Dalarna har fri tillgång till. EBSCO har använts för att söka efter nationella och internationella artiklar som berör litteraturstudiens område. Avhandlingar.se är en fritt tillgänglig söktjänst och har använts för att söka nationella avhandlingar som berör litteraturstudiens ämnesområde. Högskolan Dalarnas biblioteks sökmotor har använts för att söka fritt tillgängliga nationella och internationella artiklar, avhandlingar och litteratur. Google scholar är en fritt tillgänglig sökmotor med bland annat pedagogiskt innehåll. Högskolan Dalarna har även fri tillgång till denna sökmotor. Google scholar har använts för att fritt söka tillgängliga nationella- och internationella avhandlingar och artiklar.

4.3.2. Manuellsökning

Diva-portal är en fritt tillgänglig söktjänst som publicerar doktorsavhandlingar och studentuppsatser i fulltext. Diva-portal har använts för att söka efter nationella avhandlingar samt studentuppsatser. Utifrån relevanta studentuppsatser har endast referenslistan använts för att fortsätta söka forskning utifrån referenser som berör litteraturstudiens område (Forsberg och Wengström, 2013, s.74). Umeå universitetsbibliotek har använts för att låna litteratur i form av artiklar, rapporter och studentlitteratur. Umeå universitets sökmotor har använts för att söka fritt tillgänglig forskning online som berör litteraturstudiens område. För att garantera att sökningen genomförts så effektivt som möjligt tog jag även hjälp av en bibliotekarie vid Högskolan Dalarna. Denna bibliotekarieledda sökning resulterade inte till några ytterligare träffar utöver de som redan erhållits vid tidigare enskilda sökningar.

4.3.3. Urval

I denna studie har jag genomfört ett strategiskt urval utifrån studiens syfte, vilket innebär att vald forskning i denna studie innehåller omfattande information om studiens syfte och frågeställningar (Forsberg & Wengström, 2013, s.142).

I studien har jag använt Forsberg och Wengströms (2013) sex steg för en urvalsprocess. Detta för att hitta lämpliga artiklar och avhandlingar. Det första steget i urvalsprocessen var därför att bestämma ämnesområde och begränsa sökord, det vill säga: lokalhistoria, local history. Det andra steget var att bestämma urvalskriterier för de artiklar och avhandlingar som ska ingå i studien, det vill säga: årtal, språk, ämnesområde, datainsamlingsmiljö och analysmetod (2013, s.84). Det tredje steget i urvalsprocessen som Forsberg och Wengström (2013) beskriver var att välja lämpliga databaser som är relevanta till studiens ämnesområde. Det fjärde steget är att söka efter ej publicerade artiklar och avhandlingar för att hitta pågående forskning om ämnesområdet, vilket jag har valt bort i denna studie på grund av begränsad tid. Det femte steget i urvalsprocessen var att välja relevanta titlar och läsa abstracts. Detta för att välja lämpliga artiklar och avhandlingar för vidare granskning, vilket redovisas i en tabell under avsnitt *sökträffar* (2013, s.84). Slutligen innebär det sjätte steget i urvalsprocessen innebär att läsa igenom relevanta artiklar och avhandlingar i sin helhet för att därefter göra en kvalitetsgranskning (Forsberg & Wengström, 2013, s.84).

Sökträffarna i studien har begränsats till studiens ämnesområde lokalhistoria och historiemedvetande eftersom andra ämnen inte är relevanta för studien. Sökorden begränsades till svenska och engelska. Engelska sökord har även använts för att utvidga möjligheterna till relevanta svar. Andra begränsningar som gjorts är att sökträffarna har begränsats till grundskolans mellan år och senare del där lärarnas upplevelser och användning av lokalhistoria är i fokus. Dessa begränsningar resulterade i aktuella forskningsartiklar som enligt Eriksson Barajas m.fl. (2013, s. 31) bör vara fokus för en systematisk litteraturstudie.

4.3.4. Sökträffar

Figur 1: Sökord och sökträffar

Databas	Sökord	Begränsningar	Antal träffar	Antal lästa abstracts	Antal lästa i fulltext	Antal inkluderade i studien
Google scholar	Lokalhistoria	Fritt online Artiklar Årtal 2015–2016	60	8	2	2
Google scholar	”Local History”	Fritt online Artiklar Årtal 2016	6460	10	1	0
Avhandlingar.se	Lokalhistoria	Fritt online Avhandlingar	3	2	1	2
Teacher's Reference Center (EBSCO)	Local history	Tidskriftsartikel Peer-reviewd År 1995–2016	535	11	2	1
Högskolan Dalarnas bibliotek	Lokalhistoria	Fritt online Avhandlingar Rapporter Artiklar Peer-reviewd	7	5	2	1
Umeå Universitetsbiblioteket	Lokalhistoria	Avhandlingar Rapporter Artiklar	27	20	4	1

**Figur 1 redovisar studiens databaser, sökord och sökträffar. Figur 1 visar antalet lästa abstract samt antalet lästa avhandlingar och artiklar i fulltext. Figur 1 visar även antalet avhandlingar och artiklar inkluderade i studien. Flera av studiens artiklar och avhandlingar finns tillgängliga på flertalet sökmotorer*

4.4. Analysmetod

Litteraturstudiens syfte är att få en inblick med vilket syfte och hur historielärare i grundskolan använder sig av lokalhistoria i historieundervisningen. Som tidigare nämnt används en kvalitativ forskningsansats med ett induktivt angreppssätt eftersom studiens syfte är att beskriva och skapa en förståelse för fenomenet lokalhistoria (Larsen, 2009, s.22).

I *Handbok i kvalitativ analys* (201) beskriver Fejes och Thornberg m.fl. att en kvalitativ analys har ett syfte att skapa en mening samt identifiera betydelsefulla mönster. Författarna beskriver att utmaningen i en kvalitativ analys är att ”skapa mening ur en massiv mängd data” (2015, s.35). I denna studie har den kvalitativa analysen ett syfte att beskriva fenomenet lokalhistorias användning och hantering i historieundervisningen (Fejes & Thornberg, 2015, s.35).

I denna studie har jag valt att använda en *innehållsanalys* som analysmetod för att genomföra den kvalitativa dataanalysen. Detta med ett syfte att beskriva och skapa en förståelse för lokalhistoria som fenomen (Fejes & Thornberg 2015, s.35) Forsberg och Wengström (2013) skriver att en innehållsanalys lämpar sig när studiens syfte är att beskriva och kvantifiera ett specifikt fenomen. En innehållsanalys karaktäriseras av ett systematiskt och stegvist sätt att klassificera data. En latent innehållsanalys blir således aktuell i denna studie eftersom att denna analys har som mål att

induktivt analysera och identifiera meningsbärande enheter, centrala teman, kategorier, utveckling av teorier och modeller (2013, s.151). De artiklar och avhandlingar som valts ut som relevanta för studiens syfte och frågeställning har analyserats med hjälp av en *innehållsanalys* (Forsberg & Wengström, 2013, s.167) enligt följande: inledningsvis lästes artiklarna och avhandlingarna igenom mycket noggrant med fokus att förstå texten som helhet. Efter det utformades koder av utsagorna. Till exempel: historia, elever, undervisning och lokalsamhället. Sedan följde en kondensering av koderna för att bli kategorier. Till exempel: lokalhistoria, globalhistoria, ”lilla” historien, ”stora” historien, historieundervisning och historiemedvetande. Efter detta sammanfattade jag kategorierna (om möjligt) till ett eller flera teman. Teman kan beskrivas som en tolkning som uppstår vid sökandet av mönster. Mönster kan vara skillnader, likheter, motsatser etc. Slutligen tolkades och diskuterades studiens resultat (2013, s.167).

Studiens data som samlades in sorterade jag utifrån giltighet för syfte och de två frågeställningarna. Icke relevant data sorterades bort. För att systematiskt göra datamaterialet analyserbart konstruerades olika kategoriseringar (Larsen, 2009, s.102). Ena kategorin behandlar med vilka medel och verktyg lärare använder lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *hur* lokalhistoria används i undervisningen. Den andra kategorins behandlar i vilket syfte lärare använder lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *varför* lärare använder lokalhistoria i undervisningen. Slutligen har jag försökt att finna betydelsefulla mönster utifrån kategoriseringarna som analyserats i relation till varandra genom att belysa skillnader och likheter. Denna innehållsanalys ämnar till att skapa nya insikter och uppfattningar om studiens ämnesområde

I en systematisk litteraturstudie som denna med en kvalitativ forskningsansats finns vetenskapliga kriterier som måste uppfyllas i form av validitet, reproducerbarhet och reliabilitet (Forsberg & Wengström 2013). Forsberg och Wengström skriver att validitet innebär studiens förmåga att mäta det som är avsett att mätas. Validitet innebär att det inte finns några systematiska mätfel samt att studien har ett relevant innehåll till syfte och frågeställningarna. Vidare skriver författarna att reliabilitet innebär att studiens mätmetod har en förmåga att vid upprepad mätning av ett specifikt fenomen resultera i samma mätvärde, vilket betyder att studiens resultat blir desamma vid upprepade mätningar (2013, s.104, s.106). Reproducerbarhet beskriver Forsberg och Wengström som en essentiell del vid all vetenskaplig forskning. Detta eftersom en vetenskaplig studie ska vara reproducerbar, det vill säga att andra forskare kan upprepa studien vid andra tillfällen (2013, s.45).

4.5. Kvalitetsgranskning

Kvalitetsgranskningen av de utvalda artiklar och avhandlingar utförde jag utifrån studiens frågeställning. Därefter utfördes en djupare analys av materialet i form av en *innehållsanalys*. Detta för att bekräfta att vald forskning var relevant för litteraturstudien. Etiska aspekter har övervägts vid kvalitetsgranskning. Detta genom att välja studier som fått tillstånd av en etisk kommitté (Forsberg och Wengström 2013, s.70–71). Eriksson, Barajas m.fl. (2013) lyfter fram tre frågor som använts i denna studie vid kvalitetsgranskning av utvald litteratur för att bedöma ifall att vald forskning var lämplig att använda i studien eller inte. Dessa frågor är: Vilka resultat erhöles? Vilket är syftet med undersökningen? Är resultaten giltiga? (2013, s. 114). Eftersom det första urvalet bestod av sammanlagt 25 avhandlingar, artiklar och rapporter blev det även viktigt att kvalitetsgranska avhandlingarnas studier. Vilket har genomförts via SBU:s (Forsberg och Wengström 2013) åtta frågor som bör besvaras med ett <ja> för att en empirisk studie ska inkluderas i en litteraturstudie. Dessa punkter är:

- ”Finns det en tydlig frågeställning?
- Är det möjligt att bekräfta eller förkasta problemställningen?
- Är urvalsgruppen tillräckligt stor?
- Är det ett godtagbart urval?

- Är mätningarna tillförlitliga?
- Redovisas alla relevant uppgifter?
- Är det troligt att oönskade fakta inte kan ha påverkat resultatet?
- Är de statistiska metoderna lämpliga?” (2013, s.118).

Efter det andra urvalet när en kvalitetsgranskning genomförts utifrån Eriksson, Barajas m.fl. (2013) tre frågor samt SBU:s (Forsberg & Wengström, 2013) åtta frågor kvarstod en artikel, en doktorsavhandling, en magisteruppsats och tre licentiatavhandlingar.

4.6. Presentation av vald forskning

Axel Hultman är förste lärare och fil licentiat i Helsingborg. Axel Hultman är författaren av licentiatavhandlingen svenska avhandlingen *Lokalhistoria i norsk och svensk skola: historiekulturella perspektiv* är publicerad år 2012 och hittades via sökmotorn avhandlingar.se. Avhandlingen är publicerad av Forskarskolan i historia och historiedidaktik, Lunds universitet. I avhandlingen presenteras en studie av svenska och norska grundskolelärares samt gymnasieklärares användning och definition av lokalhistoria. Det presenteras även en studie av elevernas upplevelse av lokalhistoria i historieundervisningen. Studiens övergripande syfte är att positionera och kartlägga lokalhistoria i svensk och norsk skola. Studiens centrala frågor behandlar vad lokalhistoria är samt *hur* och *varför* man använder lokalhistoria. Studien behandlar även hur kursplanernas innehåll påverkar lärarnas arbete med lokalhistoria samt vad eleverna har för tankar om lokalhistorisk undervisning.

Jessica Jarhall är författare av licentiatavhandlingen *En komplex historia. Lärares omformning, undervisningsmönster och strategier i historieundervisning på högstadiet*. Det är en svensk avhandling som är publicerad år 2012 av Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper vid Karlstad Universitet. Jessica Jarhall är doktorand i Malmö. Avhandlingen hittades via sökmotorn avhandlingar.se. I avhandlingen presenteras en empirisk studie av fem grundskolelärares strategier, omformning och undervisningsmönster i historieundervisningen för elever i åldrarna 13–16. Studiens övergripande syfte är att undersöka: *Vad* historielärare undervisar om? *Hur* de representerar det historiska innehållet? *Varför* de väljer att lära sig som de gör? Ett ytterligare syfte med studien är att undersöka hur lärare förändrar och omformar sina kunskaper och erfarenheter i historieundervisningen. I studiens resultat genomförs en jämförelse med tidigare forskning som behandlar undervisningsstrategier för historielärare i gymnasieskolan.

Eli Helen Lillesæter är författare till den norska magisteruppsatsen *Historien finnes ikke bare i læreboka, den er også rundt oss. En studie av ungdomsskolelæreres bruk av lokalmiljøet og lokalhistorien i Trondheim i historieundervisningen* som är publicerad år 2015 av Norges tekniska- och vetenskapliga universitet. Masteruppsatsen hittades via sökmotorn Google scholar. Jag har valt att ta med denna magisteruppsats i studien trots att examensarbeten inte får användas som källa i denna studie. Jag har valt detta på grund av den lilla mängd forskningslitteratur som finns inom området lokalhistoria samt att magisteruppsatsen håller en hög vetenskaplig kvalitet som är relevant för studiens syfte och frågeställning. Magisteruppsatsen presenterar en studie av grundskolelärares i Trondheims användning och hantering av den lokala miljön samt den lokala historien i historieundervisningen. Uppsatsens övergripande syfte är att skapa en helhetssyn på hur lärare använder lokalsamhället i historieundervisningen samt vilken roll den lokala aspekten har givits i denna undervisning. De forskningsområden som ligger till grund för denna magisteruppsats är: *vilka* lokala resurser används av lärare i lokalhistoria i undervisning och *hur* undervisningen genomförs samt *varför* lärare väljer att använda lokalt baserad historieundervisning.

Elizabeth ”Libi” Sunderman är författare till den amerikanska artikeln *History Lab for Undergrads: A Day at the Museum*. Artikeln är publicerad år 2013 av Interdisciplinary Arts and Sciences, University of Washington, Tacoma, Washington, USA. Elizabeth ”Libi” Sunderman är filosofie doktor och universitetslektor. Studien hittades via sökmotorn EBSCO som finns fritt tillgänglig på

Högskolan Dalarnas bibliotek. Jag har valt den här artikeln på grund av att lokalhistoria kan studeras utanför klassrummet, bland annat genom att använda sig av lokalsamhällets museum. Artikelns övergripande syfte är att undersöka pedagogiska skäl för att läraren i grundskolans senare del ska kunna ge eleverna möjlighet att hämta kunskap utanför klassrummet. Artikeln ger förslag på en metod för att genomföra detta, vilket är lektionsplaneringar som innehåller upplevelser för eleverna i det lokala samhället med fokus på de lokala museerna.

Kerstin Berntsson är författare av licentiatavhandlingen *Spelar släkten någon roll? "Den lilla historien" och elevers historiemedvetande* som är publicerad år 2012. Avhandlingen är publicerad av Forskarskolan i historia och historiedidaktik, Lunds universitet. Kerstin Berntsson är utbildad grundskolelärare i 4–6. Licentiatavhandlingen hittades via sökmotorn avhandlingar.se samt via Umeå universitetsbiblioteks sökmotor. Avhandlingen presenterar en empirisk studie där författaren intervjuar högstadielärover samt låter dem aktivt delta genom att intervju sina släktingar och skriva "livsberättelser". Detta med ett syfte att undersöka om och i så fall hur elevernas historiemedvetande kan påverkas av äldre släktingars livsberättelser. Ett av studiens övergripande syften är att undersöka sambandet mellan den "lilla historien" och elevers historiemedvetande.

Nanny Hartsmar är författare till den akademiska avhandlingen *Historiemedvetande – Elevers tidsförståelse i en skolkontext* är publicerad år 2001 av institutionen för pedagogik på lärarutbildningen Malmö Högskola. Nanny Hartsmar är docent i pedagogik samt universitetslektor på NMS. Avhandlingen hittades via Högskolan Dalarnas biblioteks sökmotor samt via sökmotorena Google scholar och avhandlingar.se. Avhandlingen redogör en empirisk studie som består av lärare och elever grundskolans senare år upplevelser och erfarenheter av ett historiemedvetande. Studiens övergripande syfte är att förklara hur elevernas historiemedvetande aktiveras och utvecklas genom undervisningen. Ett andra syfte är att problematisera elevernas förutsättningar att ens utveckla och aktivera ett historiemedvetande genom undervisning. Detta i association till begreppen: dåtid, nutid och framtid.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras upptäckter i vald forskning som bedömts vara relevanta för studiens frågeställningar. Upptäckterna redovisas i två olika avsnitt utifrån analysmetodens kategoriseringar som tillika är studiens frågeställningar. Eventuella likheter och skillnader kommer att presenteras.

5.1. Analys

Som tidigare nämnt har jag, i denna studie analyserat forskningslitteraturen utifrån en innehållsanalys. Datamaterialet har därför analyserats utifrån redan konstruerade kategoriseringar (Forsberg & Wengström, 2013, s.167). Ena kategorin behandlar med vilka medel och verktyg lärare använder lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *hur* lokalhistoria används i undervisningen. Den andra kategorin behandlar med vilket syfte lärare använder lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *varför* lärare använder lokalhistoria i undervisningen.

5.1.1. Lokalhistoria i historieundervisningen

I detta avsnitt redogörs resultat från inkluderade avhandlingar och artiklar som kategoriserats till att besvara litteraturstudiens första frågeställning: Hur använder sig historielärare i grundskolan av lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen?

Axel Hultman (2012, s.122) presenterar en studie av tio svenska och norska grundskolelärares och gymnasieklärares användning av lokalhistoria. Lärare från hela Sverige och Norge har intervjuats. I detta resultat är de svenska lärarna i fokus. I studien redogörs även elevernas upplevelse av lokalhistoria i undervisningen, vilket inte kommer att redogöras i detta resultat (2012, s.122). Lokalhistoria i grundskolans mellanår och senare del försvann som obligatorium när läroplanen Lpo94 ersattes av Lgr11 (Hultman, 2012, s.143). Dock visar Hultmans (2012)

avhandling *Lokalhistoria i norsk och svensk skola* att lokalhistoria används av lärare i grundskolans undervisning samt att denna lokalhistoriska undervisning sker på flera olika sätt (2012, s.130). En lärare i grundskolans senare del från Örebro kommun använder lokalhistoria genom ett samarbete med ortens hembygdsförening, vilket sker genom ett projekt som skildrar Örebro bondesamhället där eleverna aktivt deltar i projektet genom att bruka historien. Läraren använder även berättelser från förr i sin lokalhistoriska undervisning. Detta genom att berätta om sin farfars utvandring till USA under första världskriget (Hultman, 2012, s.140). En annan lärare (Hultman, 2012) i grundskolans senare del från Storumans kommun använder lokalhistoria i samarbete med Västerbottens museum. Detta genom ett treårigt lokalhistoriskt projekt där eleverna tillsammans med arkeologer undersöker kulturlandskapets gravar och historiska lämningar. Projektet syftar bland annat till att synliggöra det samiska kulturlandskapet. Läraren använder även lokalhistoria i undervisningen för att visa ortens nära koppling till Norge och dess relation genom tiden (2012, s.130). Två andra lärare i studien (Hultman, 2012) som undervisar grundskolans mellanår från Jönköpings kommun använder i första hand lokalhistoria i samarbete med Länsmuseet i Jönköping. Detta genom en upplevelsedag där eleverna får uppleva den lokala historien via en tidsresa. Undervisningen utgår ifrån den lokala historien samt elevernas närsamhälle kopplat till den nationella historien. Enligt lärarna används denna tidsresa för att knyta ihop undervisning av medeltiden. Lärarna använder främst lokalhistoria när den kan kopplas till den nationella historien, det vill säga att den nationella historien åskådliggörs genom lokala exempel (2012, s.147, 148).

I den norska avhandlingen *Historien finnes ikke bare i læreboka, den er også rundt oss. En studie av ungdomsskolelæreres bruk av lokalmiljøet og lokalhistorien i Trondheim i historieundervisningen* (2015) studerar Eli Helen Lillesæter åtta lärares användning och hantering av lokalhistoria och lokalsamhällets resurser i historieundervisningen. Detta med fokus på det didaktiska frågorna vad, hur och varför. Lärarna i studien är verksamma historielärare i grundskolans senare del. Studien redogör att lokalhistoria används både innanför- och utanför klassrummet. I likhet med lärarna i Hultmans (2012) studie använder sig övervägande lärare i Lillesæters (2015) studie av lokalhistoria utanför klassrummet via museibesök eller stadsvandringar i det lokala samhället. Vid lokalhistorisk undervisning i klassrummet används tre olika medel. För det första används elevens familj- och släkthistoria. Till exempel genom ett projekt som kallades för *Min familjs historia* där eleverna ges möjlighet att studera sin egen familj- och släkts historia under första- och andra världskriget. För det andra används digitala verktyg och resurser, vilket kan ske i form av kartor, bilder och dokument kopplade till lokalsamhället. För det tredje används en verklig person med anknytning till lokalsamhället med ett syfte att berätta och historiska skeenden (2015, s.33, 41).

I Jessica Jarhalls avhandlingen *En komplex historia. Lärares omformning, undervisningsmönster och strategier i historieundervisning på högstadiet* (2012) redogörs en studie av fem lärares historieundervisning och undervisningsstrategier i grundskolans senare del. Studien presenterar att flera lärare i studien använder sig av strategier i historieundervisningen för att synliggöra den lokala historien samt den "lilla" människans historia. Lokalhistorien och den "lilla" människans historia ses som ett verktyg för att skapa en personlig anknytning till historien för eleverna. I likhet med lärarna i Hultmans (2012) och Lillesæters (2015) studie använder lärarna i Jarhalls studie lokalhistoria i historieundervisningen genom ett årligt återkommande lokalhistoriskt projekt. Temat handlar om det lokala samhällets historia och museibesök genomförs i lokalsamhällets museum. Dessa autentiska möten är dock inte en regelbunden del i undervisningen. En av dessa lärarna, vars intresse för lokalhistoria är stort, försöker även ta med lokalsamhället i klassrummet genom att koppla historieundervisningen till aktuella händelser i lokalsamhället (2012, s.,84, 102, 114). Detta medan en av lärarna i Jarhalls (2012) studie, i likhet med några av lärarna i Lillesæters (2015) studie använder sig av lokalhistoria i första hand för att koppla aktuella händelser i lokalsamhället till historieundervisningen. Läraren i Jarhalls (2012) studie använder sig av lokalsamhället och familjära historiska skeenden genom att bjuda in besökare med uppdrag att berätta historiska berättelser för eleverna. För att berättelserna ska uppfylla sitt kognitiva syfte krävs det att eleverna är engagerade (2012, s.132).

Hultmans (2012) studie redogör att lärares lokalhistoriska undervisning tar avstamp i vitt skilda epoker. Till exempel vikingatiden, medeltiden, första- och andra världskriget samt det fler tusenåriga samiska kulturlandskapet. Detta med stort fokus på att knyta ihop den lokala historien med den nationella- och globala historien, det vill säga att knyta ihop den ”lilla” historien med den ”stora” historien (2012, s.130, 152). I likhet med Hultmans (2012) studie undersöker även Kerstin Berntsson den ”lilla” historien i sin licentiatavhandlingen *Spelar släkten någon roll? ”Den lilla historien” och elevers historiemedvetande* (2012). Studien är en empirisk undersökning som undersöker ifall att den ”lilla” historien i form av släkthistoria kan ha betydelse för elevernas historiemedvetande. Studiens urval består av två klasser elever i grundskolans årskurs nio (2012, 12). I jämförelse till resterande avhandling i resultatet presenterar Berntssons (2012) avhandling fem betydelsefulla faktorer för att skapa mening i historieundervisningen, det vill säga där historia berör, skapar sammanhang och förståelse samt aktiverar elevernas historiemedvetande. De fem faktorerna är:

- ”Att lyssna på en verklig persons berättelse
- Att själva skapa en berättelse
- Att knyta an till platser och känslor
- Att knyta an till en person
- Att ställa meningsfulla frågor” (2012, s.153–155)

Berntssons (2012) studie redogör att eleverna upplevde en verklighetsförankring vid lyssnandet av en verklig persons berättelse. Eleverna som lyssnat på äldre generationers berättelser upplevde en existentiell mening med ett värde för den egna identiteten. Vid skapandet av egna berättelser upplevde eleverna en emotiv och existentiell mening samt att eleverna ges möjlighet att knyta ihop den ”lilla” historien med den ”stora” historien. Detta eftersom eleverna gavs möjlighet att föra släktens historia vidare (2012, s.153, 154).

Nanny Hartsmar (2001) presenterar i sin avhandling *Historiemedvetande. Elever tidsförståelse i en skolkontext* (2001) att ”varje människa behöver förstå de bakomliggande villkoren för ”sin plats” i tid och rum och att det inte är någon slump eller ödet som genom olika förändringar bestämt förutsättningarna för mänskligt liv” (2001, s.79). Hartsmars studie syftar till att undersöka elevernas tidsförståelse i en skolkontext genom att intervjua tjugosex elever från olika klasser (årskurs 2, 5 och 9) samt sju respektive klasslärare om historiemedvetande. I likhet med Berntssons (2012) och Lillesæters (2015) studie visar Hartsmars (2001) studie att elevens historiemedvetande kan utvecklas genom att historieundervisningen synliggör att den ”lilla” historien är en del av den ”stora” historien, det vill säga att den lokala historien är en del av den nationella- och globala historien. (2001, s.79, 216, 234). Vidare framhåller Lillesæters (2015) studie att dåtid och nutid verkar vara i fokus i den lokalhistoriska undervisningen och få lärare använder sig av det förflutna för att skapa en förståelse för en framtida aspekt samt att det lokala visar sig utgöra en grund för elevernas erfarenhetsfält. Dock uteblir elevernas förväntningar av framtiden. Det är endast en av lärarna i studien som använder krig genom historien som ett sätt för att bidra till elevernas förståelse för framtiden (2015, s.75). I likhet med Lillesæters (2015) och Hartmars (2001) studie kommer Berntssons (2012) studie fram till att elevernas historiemedvetande kan aktiveras vid ”mötesplatser” där den ”lilla” historien förenas med den ”stora” historien. Mötesplatserna i historieundervisningen kan bestå av platser, känslor eller ting som eleverna kan koppla till sin egen livsvärld och historia. Elevernas möte med historiska platser, personer och museer utanför skolan skapar ett sammanhang mellan tid och rum (2012, s.166, 167). Eleverna kan lättare skapa en förståelse för sin egen omvärld och identitet genom att möta och identifiera sig med en verklig persons livsöde samt uppleva autentiska historiska platser, rum och föremål utanför klassrummet i det lokala samhället (Berntsson, 2012, s.169).

Hultmans (2012) framhåller att lokalhistoria används i undervisningen vare sig läraren är född i orten eller inflyttad. En central nackdel med lokalhistoria är att det kan vara tidskrävande. Lokalhistorisk undervisning är tidskrävande eftersom det tar tid för läraren att skaffa sig kunskap

om det lokala samhället samt att skapa kontaktnät till lokalhistoriska källor. För läraren från Örebro tog det ca tio år som nyinflyttade att skapa sig tillräckligt med kunskap om ortens lokalhistoria för att undervisa systematiskt i detta (2012, s.140, 149). I likhet med Hultman (2012) redogör även Lillesæters (2015) att lokalhistoria är ett tidskrävande medel att använda i historieundervisningen. Samtidigt som Lillesæters (2015) studie redogör att lokalhistorisk undervisning är tidskrävande för läraren eftersom det kräver att läraren erhåller kunskap om den lokala historien och de lokala resurserna som finns i närsamhället. Vilket kan ses som en förklaring till att mängden lokalhistoria i undervisningen beror på lärarens engagemang, intresse och motivation (2015, s.76). Vidare framhåller Lillesæter (2015) att museum är mindre tidskrävande än en stadsvandring. Detta eftersom ett museibesök oftast leds av en museipedagog etc. medan en stadsvandring ofta kräver kunskapsförmedling från läraren (2015, s.76). I den amerikanska artikeln *History Lab for Undergrads: A Day at the Museum* (2013) redogör Elizabeth "Libi" Sunderman likhet med Lillesæter (2015) studie att museum och lokala resurser är viktiga mötesplatser i historieundervisningen för att stimulera eleverna till ett historiskt tänkande samt ett livslångt lärande (2013, s.250). Detta medan Hultman (2012) presenterar i sin studie att lokalhistoria inte bara är tidskrävande utan att även materialet behöver anpassas till elevernas nutid, det vill säga att materialet inte endast bör bestå av ålderdomliga häften om lokalhistoria utan behöver anpassas till dagens digitalisering och digitala verktyg. Materialet behöver dessutom anpassas till enskilda elevers förmågor, vilket i sig kan vara tidskrävande (2012, s.141, 163). Hultmans (2012) resultat visar att lärare behöver besitta goda lokalhistoriska kunskaper, kreativitet och ett stort kontaktnät för att den lokalhistoriska undervisningen ska vara värdefull för eleverna (2012, s.189).

5.1.2. Lärares motiv för att ägna sig åt lokalhistorisk undervisning

I detta avsnitt redogörs resultat från inkluderade avhandlingar och artiklar som kategoriserats till att besvara litteraturstudiens andra frågeställning: Varför ägnar sig historielärare i grundskolan åt lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen? Det vill säga med vilket syfte.

Hultman (2012) presenterar i sin avhandling att lärarnas eget intresse för lokalhistoria är avgörande ifall eleverna får möta ett lokalhistoriskt innehåll i undervisningen. Lärarnas drivkraft och medvetenhet är därför essentiellt vid lokalhistorisk undervisning. För att lärarna ska lyckas använda lokalhistoria i undervisningen behöver lokalhistorian beröra eleverna samt att lärarna behöver ta läroplanens övergripande pedagogiska- och ämnes mål i beaktning. Hultman framhåller att läroplanen Lgr11s bristande innehåll av lokalhistoria är obetydlig. Detta eftersom lokalhistoria används i historieundervisningen utifrån lärarnas eget intresse, vilket resulterar i olika mycket mängd lokalhistoria beroende på vilken lärare det berör (2012, s.158, 160). I Hultmans (2012) studie beskriver en lärare från Stockholms kommun att läroplanen inte är ett hinder för att använda lokalhistoria. Detta eftersom det går att plocka ut fritt ämnesstoff och samtidigt hålla sig till kursplanens mål. Läraren från Örebros kommun ser inte heller läroplanen som ett hinder för att använda lokalhistoria. Däremot ser läraren från Storumans kommun läroplanen som ett hinder för att använda lokalhistoria. Detta trots att läraren anser att flera mål kan uppnås med lokalhistoria ifall att läraren har ett genuint intresse för den lokala historien (2012, s.130, 133,141). Lärarna (Hultman, 2012) från Jönköpings kommun ser inte läroplanen som ett hinder för att använda lokalhistoria eftersom att lärarna kopplar lokalhistoria till läroplanens övergripande mål "att låta eleverna förstå hur människor tänkte och kände" (2012, s.148).

I studiens (Jarhall, 2012) resultat presenterar Jarhall (2012) att samtliga lärare i studien anser att lokalhistoria är ett orienteringsämne med ett syfte att ge eleverna förutsättning för att skapa en förståelse för vår samtid. En av lärarna i Jarhalls (2012) studie arbetar för att eleverna ska känna sig delaktiga i historien. Detta med ett syfte att eleverna ska ges förutsättning att skapa en förståelse för att de både är med och skapar samt formas av historien. Två andra lärare i studien arbetar för att levandegöra historien genom personliga och nära berättelser. Detta med ett syfte att väcka ett intresse för historia. Samtliga lärare i studien syftar till att skapa en kronologisk överblick i historien.

Lärarna beskriver även vikten av att ta med vanliga och familjära människor i historieundervisningen. Detta eftersom det kan syfta till att ge eleverna förutsättning att knyta ett samband mellan den "lilla" historien och historieundervisningens "stora" historien (2012, s.171). I likhet med lärarna i Jarhalls (2013) framhåller även Lillesæters (2015) lärare att lokalhistoria bör syfta till att ge eleverna förutsättning att se den lokala historien som en del av ett större sammanhang. Det vill säga att använda den "lilla" historien för att förstå den "stora" historien. Flera av lärarna anser dessutom att elevernas kunskaper utvecklas när eleverna får bruka historia. Till exempel genom att eleverna får titta och känna på historiska föremål samt uppleva historien. Visualisering av historia kan lättare resultera i att eleverna kan relatera till den (2015, s.50). Lärarna i studien (Lillesæter, 2015) redogör att syftet med att använda lokala resurser och den lokala historien är att inkludera elevernas egen livsvärld och historia i undervisningen. Lokalhistoria är därför ett gynnsamt sätt jämfört med vad läroböcker kan bidra med (2015, s.74). I jämförelse med Jarhalls (2012) och Lillesæters (2015) studie framhåller Sundermans (2013) artikel att museibesök kan motiveras i historieundervisningen eftersom dess variation av informella- och formella undervisningsstrategier resulterar i att elever i alla åldrar upptäcker ett samband hur den lokala historien är kopplad till den nationella- och globala historien (2013, s.252, 253).

I studien redogör Hultman (2012) lärarnas syfte med att använda lokalhistoria i undervisningen utifrån historiekulturella dimensioner. Det vill säga att lokalhistoria rymmer en kognitiv inriktning, en politisk-kognitiv inriktning och/eller en estetisk-kognitiv inriktning (2012, s.149). Ett exempel av en historiekulturell dimension är den svensksamiska läraren från Storumans kommun där läraren synliggör en politisk-kognitiv inriktning. Detta eftersom den lokalhistoriska undervisningen syftar till att bevara närsamhällets kulturarv och historia. Vilket beror på att läraren har en återskapande kunskapssyn med en förhoppning att eleverna ska få en ändrad syn på minoritetsfolket samernas historia samt skapa en gemensam identitet i samhället (2012, s.150). Läraren från Storumans kommun motiverar sitt användande av lokalhistoria i undervisningen med ett syfte att öka elevernas historiska förståelse samt bygga upp en lokal och kulturell identitet (Hultman, 2012). För vissa elever kan lokalhistoria vara ett sätt för att bejaka sin samiska identitet (2012, s.131–132). Ett annat exempel av den historiekulturella dimensionen är lärarna i Jönköpings kommun. Detta eftersom den lokalhistoriska undervisningen innehåller en estetisk-kognitiv inriktning i form av skådespel och autentiska upplevelser, vilket resulterar i en form av historieundervisning som fortfarande har kvar sin grundstruktur med en kronologisk kurs samtidigt som undervisningen åskådliggör den nationella historien. Lärarna synliggör även en politisk-kognitiv inriktning med ett syfte att stärka elevernas lokala identitet och samhörighet (2012, s.148, 151). Lärarna från Jönköpings kommun motiverar sitt användande av lokalhistoria för att synliggöra den stora historien, det vill säga att de lokala upplevelserna kan underlätta för elevernas förståelse för den nationella- och globala historien. Lärarna ser det som ett pedagogiskt verktyg för att synliggöra olika gruppers historia (2012b, 148). I studiens resultat redogör Hultman (2012b) att lokalhistoria i undervisningen kan ses som verktyg för att knyta samman de existentiella och vetenskapliga behoven (2012, s.182).

Lillesæter (2015) redogör i sin studie att lärarna har flera motiv för att använda lokalhistoria i historieundervisningen. Detta eftersom lokalhistoria syftar till att främja elevernas förståelse av historia samt att lokalhistoria skapar en närhet och identitet till det lokala samhället. Lokalhistoria syftar även till att skapa en variation i historieundervisningen, bland annat genom att lämna klassrummet och istället undervisa på andra mötesplatser i lokalsamhället (2015, s.49). I likhet med lärarna i Lillesæter (2015) studie framhåller även Hultman (2012) och Sunderman (2013) att lokalhistorisk undervisning kan syfta till att skapa en variation och miljöombyte i historieundervisning. Sundermans (2013d) artikel redogör att museibesök i lokalsamhället kan syfta till ett medvetet val av läraren att variera undervisningsmiljön, det vill säga att avbryta klassrumsundervisningen och istället använda sig av lokala studier i en annan miljö (2013, 215).

Sunderman (2013) har funnit att historieundervisningen bör bestå av en interaktion av informella och formella undervisningsstrategier. Detta med en omfattande utgångspunkt bestående av vetenskapliga och populära medier från lokala resurser, det vill säga att historieundervisningen tar

sin utgångspunkt i den lokala historien och dess resurser. I artikeln redogörs ett sätt att arbeta med lokala historien genom att besöka det lokala samhällets museum och på så sätt ta vara på de lokala resurserna (2013, s.251). Artikeln presenterar att museibesöket bör vara väl planerat med ett medvetet syfte (Sunderman, 2013). Museibesöket som beskrivs i denna artikel bestod av flera sammanhängande lektioner. För det första undervisades eleverna formellt genom att studera den lokala- och globala historien i klassrummet. Efter detta genomfördes ett museibesök, det vill säga en informell undervisningsstrategi. Dock med redan givna formella uppgifter. I denna artikel hade eleverna en formell uppgift att under museibesöket reflektera över hur de själva skulle välja att framställa den lokala- och globala historien för lokalsamhället. Vilket betyder att eleverna utifrån studier av den lokala- och globala historien samt museibesöket gavs förutsättning för att skapa en egen tolkning av den lokala- och globala historien samt dess samband. Detta med ett ändamål att alla elever skulle reflektera över hur de själva skulle framställa den lokala- och globala historien framför resterande invånare i det lokala samhället (2013, s.253, 254). Sundermans (2013) artikel redogör att undervisningsstrategier bestående av både informella och formella undervisningsstrategier med utgångspunkt i vetenskapliga och populära medier från lokala resurser är gynnsamt för eleverna eftersom att det syftar till att eleverna ska utveckla ett historiskt tänkande på en intellektuell och personlig nivå. Undervisningsstrategin kan även syfta till att skapa ett intresse och engagemang för ämnet historia och lokalsamhället (2013, 251).

Till skillnad från de andra avhandlingarna i resultatet redovisar Hultmans (2012) studie att lärarnas användning av lokalhistoria antingen används som ett medel eller ett mål. Alternativt genom en interaktion av både lokalhistoria som medel och mål. Lokalhistoria som ett medel bör förstås som ett sätt att möta de generella målen i läroplanen. Detta medan lokalhistoria som ett mål bör förstås som ett sätt att bygga upp elevernas identitet samt stärka hembygdskänslan. Till exempel kan lokalhistoria som ett medel vara ämnesövergripande projekt, learning by doing, underlätta förståelse för att se helheten samt visualisera, åskådliggöra, variera och skapa upplevelser genom att utgå från det som är elevernas närmast. Lokalhistoria som ett medel kan även vara ett sätt att konkretisera historien samt återupptäcka bortglömda minoritetsgrupper i samhället. Detta medan lokalhistoria som ett mål bör ses som ett existentiellt historiebruk med syfte att förankra och orientera eleverna i samhället. Till exempel genom att belysa minoritets- och majoritetsgrupper samt arbeta med äldre generationers historiska berättelser, vilket kan resultera i att stärka bandet mellan elev, närsamhället och den äldre generationer samt stärka elevernas identitet oavsett vilken grupp i samhället de väljer att tillhöra (2012, s.180, 181). Vidare redogör Hultman att övervägande lärare har som mål att stärka elevernas hembygdskänsla och identitet. För lärare i mindre orter har detta än större betydelse. Till exempel använder läraren i Storumans kommun lokalhistoria som ett existentiellt och ideologiskt historiebruk, det vill säga att lärarens förhoppning är att eleverna ska minnas orten de kommer ifrån och i den bästa av världar flytta tillbaka. Det lokala samhällets överlevnad bygger således på att eleverna ska vilja flytta tillbaka (2012, s.167, 179).

Hultmans (2012) studie framhåller i likhet med Berntssons (2012) och Lillesæters (2015) studie *hur* och *varför* elevernas historiemedvetande kan aktiveras och utvecklas av en lokalhistorisk undervisning (2012, s.132, 140, 148, 154, 170). Studien (2012) presenterar att tre av de tio intervjuade lärarna beskriver att lokalhistoria kan syfta till att utveckla och aktivera elevernas historiemedvetande. Till exempel aktiveras elevernas historiemedvetande när läraren från Örebros kommun undervisade lokalhistoriskt genom en upplevelsedag i ortens hembygdsområde där eleverna ges möjlighet att bruka historien och uppleva tingens betydelse. En elev visar en koppling mellan det som skett i lokalsamhället samt vad som kommer att ske framöver, vilket synliggör att elevens historiemedvetande aktiverats. Ett annat exempel i studien är när läraren från Storumans kommun genomförde ett lokalhistoriskt projekt med ett tydligt avbrott från den ordinarie undervisningen där eleverna gavs möjlighet att uppleva den lokala historien genom övernattnings i kulturresevatet. Vilket medför att eleverna utvecklar en förståelse för att den lokala historien är relaterad till den nationella- och globala historien. Eleverna visar ett medvetande att historiska skeenden i världen kan relateras till historiska skeenden lokalt, vilket i sig synliggör rumsliga och

tidsliga perspektiv i elevernas historiemedvetande (2012, s.132, 140). I studien (Hultman, 2012) redogör en lärare från Jönköpings kommun att lokalhistoria kan användas för att ge eleverna en känsla av: ”att tiden har funnits före de föddes. Att det som är idag kommer att bli historia sedan. Vi kan få dem att fundera på hur det var då, för att förstå historien” (2012, s.170, f. Gruppintervju, lärare Bodil Jönköpings kommun 2010-09-09). Läraren menar att detta är svåra perspektiv för eleverna. Dock kan det enligt Hultmans (2012, s.170) och Lillesæters (2015, s.73) studie vara enklare för elever att skapa en förståelse för historiska perspektiv genom lokalhistoria som berör de existentiella frågorna att eleverna både skapar och konstrueras av historien. Hultmans (2012) studie framhåller att genom användning och hantering av lokalhistoria i historieundervisningen ges eleverna förutsättning att skapa en djupare förståelse för människors livsvillkor, vilket resulterar i att lokalhistoria berör elevernas existentiella frågor och därmed aktiverar och utvecklar ett historiemedvetande (2012, s.155, 170). Till skillnad från Hultmans studie (2012) framhåller Lillesæter (2015) studie att den lokalhistoriska undervisningen ofta ter sig faktainriktad. Vilket medför att Lillesæter å ena sidan ställer sig kritisk till att lokalhistoria ska syfta till att utveckla och aktivera elevernas historiemedvetande. Detta eftersom att ett historiemedvetande enligt Lillesæter (2015) består av elevernas erfarenheter, attityder och känslor samt kunskap, insikt och förståelse för den andra sidan. Det är därför en viktigt enligt Lillesæter (2015) att poängtera en tydlig skillnad mellan kunskap om historia och en historisk reflektion av historia, vilket betyder att det inte är den lokalhistoriska kunskapen i sig som aktiverar ett historiemedvetande (2015, s.74).

Hultmans studie redogör att flera av lärarna i studien anser att historieundervisningen bör ta sin utgångspunkt i den lokala historien att lärarna anser att lokalhistoria kan syfta till att skapa samband, en helhetssyn samt en förståelse och djupare kunskap om historien (2012, s.163, 164, 178). Detta medan Jarhall (2012) redogör att samtliga lärare i studien anser att lokalhistoria bör syfta till att ge eleverna förutsättning för att skapa en förståelse för vår nutid och omvärld (2012, s.171).

6. Diskussion

I det här avsnittet kommer inledningsvis litteraturstudiens metod att diskuteras. Styrkor respektive svagheter kommer att belysas. Vidare kommer resultatet att diskuteras. Därefter avslutas avsnittet med förslag på vidare forskning.

6.1. Metoddiskussion

Metoden som använts i denna studie är en systematisk litteraturstudie, vilket bygger på att forskning har sökts systematiskt med ett syfte att besvara studiens frågeställningar. Studien syfte har varit att undersöka vad forskningslitteratur skriver om grundskolelärares användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen.

Eriksson Barajas m.fl. (2013, s. 31) skriver att litteraturen som granskas i en systematisk litteraturstudie ska vara aktuell. I den här studien är den äldsta litteraturen från 2001 och resterande litteratur från 2012 och framåt. Det gör att den litteratur som valts är aktuell med ett undantag: Hartsmar (2001). Eriksson Barajas m.fl. (2013, s. 31) skriver att litteraturen i en systematisk litteraturstudie ska ha genomgått peer review eller vara granskad på annat sätt. I denna studie ingår en doktorsavhandling (Hartsmar 2001), tre licentiatavhandlingar (Hultman 2012, Jarhall 2012, Berntsson 2012), en magisteruppsats (Lillesæter 2015) samt en artikel (Sunderman 2013). Eftersom att avhandlingar är mer omfattande än en artikel har det varit lättare att dra generella slutsatser utifrån en avhandling, vilket resulterade i att avhandlingarna i denna studie har fått mer plats i resultatet än till exempel Sundermans (2013) artikel. Jag anser dessutom att avhandlingarna är mer representativa och relevanta mot studiens syfte och frågeställning. Artikeln som ingår i studien har genomgått peer review. Lillesæters (2015) magisteruppsats är ett examensarbete och har därför inte genomgått peer review. Däremot har jag bedömt den litteratur som rapporten bygger på att de är etiskt korrekta, publicerade och granskade. Magisteruppsatsen är därför med i studien eftersom att den är relevant till studiens syfte och frågeställning.

I studien har endast ett antal sökmotorer använts. Detta på grund av att litteraturstudien genomförts under en begränsad tid, vilket resulterar i att studien inte kan ses som heltäckande. I sökprocessen valdes sökord ut med relevans till studiens syfte och frågeställning. Sökorden ökades under processens gång och utvidgades med både svenska och engelska sökord. Beroende på sökmotor användes antingen svenska eller engelska sökord. Alternativt användes både svenska och engelska sökord för att hitta nationell och internationell forskning inom det aktuella ämnesområdet. I början av sökprocessen använde jag endast svenska sökmotorer men detta utökades under arbetsprocessens gång eftersom att ett internationellt perspektiv gav studien en högre generaliserbarhet.

Vid sökning av forskning relevant mot studiens ämnesområde *lokalhistoria* användes få begränsningar. Detta eftersom forskningsunderlaget med ämnet lokalhistoria inte är särskilt omfattande samtidigt som målet med sökningen var att hitta ett digert forskningsmaterial till studien. Vid sökning av nationell forskning var peer-reviewd en begränsning. Vid sökning av internationell forskning var peer-reviewd en begränsning samt att litteraturen inte skulle vara äldre än år 2005. Vid sökning av forskning begränsades även litteratur beträffande årskurs. Denna studie innehåller endast elever och lärare från grundskolans mellan år och senare del. Det är därför möjligt att relevant litteratur valdes bort på grund av denna begränsning. Vid urvalet av litteratur vid sökprocessen lästes titlar relevanta till studiens syfte och frågeställning. Att endast använda forskningslitteraturen titlar som ett urvalskriterium i studiens urvalsprocess medför en låg reliabilitet. Beroende på sökord lästes samtliga titlar. Samtliga titlar lästes när svenska sökord användes. Däremot lästes inte samtliga titlar när engelska sökord användes på grund av mängden sökträffar. Till exempel gav sökordet "local history" 6460 sökträffar på databasen Google scholar. De abstracts som valdes ut hade en titel som verkade relevant mot studiens frågeställningar. De abstracts som inte valdes ut hade en titel som ej verkade relevant mot studiens frågeställning. Att endast utgå ifrån titeln vid vidare granskning av litteratur kan ha medfört att forskning som berörde studiens syfte och frågeställning missades, vilket i sig är ett reliabilitetsproblem. Bland annat missades Maria de Lavals licentiatavhandlingen *Det känns inte längre som det var länge sedan: en undersökning av gymnasieelevers historiska tänkande* (2011) som hade varit relevant att använda i denna studies resultat. Jag reflekterar över att jag istället skulle ha läst forskningslitteraturens nyckelord som ansågs vara relevanta till studiens syfte och frågeställning. Det hade medfört en högre reliabilitet i studien. Trots detta reliabilitetsproblem är studiens resultat relevant mot studiens syfte och frågeställning.

Studiens analysmetod var en *innehållsanalys* med ett syfte att beskriva och skapa en förståelse för lokalhistoria som fenomen (Fejes & Thornberg 2015, s.35) En latent innehållsanalys användes eftersom denna analys har som mål att induktivt analysera och identifiera meningsbärande enheter, centrala teman, kategorier och utveckling av teorier och modeller (Forsberg & Wengström, 2013, s.151). För att systematiskt göra datamaterialet analyserbart konstruerades två olika kategorier (Larsen, 2009, s.102). De två kategorierna behandlade:

- Med vilka medel och verktyg använder lärare lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *hur* lokalhistoria används i undervisningen.
- Med vilket syfte lärare använder lokalhistoria i historieundervisningen. Det vill säga *varför* lärare använder lokalhistoria i undervisningen.

Kategorierna analyserades för att finna likheter och skillnader i forskningsmaterialet. Jag anser att studiens analysmetod uppfyllde sitt syfte att synliggöra och konkretisera nya insikter och uppfattningar om studiens ämnesområde.

Jag resonerar att studiens validitet är god eftersom att studien har ett relevant innehåll till syfte och frågeställningar. Sökord och databaser har valts och formulerats utifrån studien syfte och frågeställning, vilket resulterar i validitet. Studien har därför mätt det som var avsett att mäta (Forsberg & Wengström, 2013, s.104). Dock kan forskningsunderlaget inte anses vara heltäckande.

Detta på grund av studiens tidsbegränsning, vilket är en brist i studiens validitet. Vid den bästa av världar hade studien innehållit ett mer omfattande forskningsunderlag med större variation av nationell och internationell forskning. Som tidigare nämnt kan det vara enklare att dra generella slutsatser utifrån en avhandling. Dock har avhandlingarna i dessa empiriska studier ett litet underlag. Till exempel består Jarhalls (2012) studies underlag endast av intervjuer med fem lärare medan Hultmans (2012) studie endast av intervjuer med tio lärare, vilket är en brist i studiens validitet.

Jag anser endast att studiens reliabilitet är god eftersom att studiens metod är en systematisk litteraturstudie, vilket innebär att forskningen sökts under systematiska förhållanden samt att metoden är tydlig och väl beskriven (Forsberg & Wengström, 2013, s.106). Dock har studien ett reliabilitetsproblem i form av att titlar användes som urvalskriterium i studiens urvalsprocess. Vilket resulterar i en låg reliabilitet. Med hänsyn till detta anser jag ändå, som tidigare nämnt att studiens resultat är relevant mot studiens syftesformulering och frågeställning.

Forsberg och Wengström (2013) skriver att en vetenskaplig studie ska vara reproducerbar (2013, s.45). Denna studie anses vara reproducerbar eftersom att studien uppfyller både reliabilitet och validitet. Vilket är två viktiga kriterier för att andra forskare ska kunna upprepa studien vid andra tillfällen (Forsberg & Wengström, 2013, s.45)

6.2. Resultatdiskussion

Syftet med studien är att undersöka vad forskningslitteraturen skriver om grundskolelärares användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen. Två frågeställningar har konkretiserat studiens syfte

1. Hur använder sig historielärare i grundskolan av lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen?
2. Med vilket syfte ägnar sig lärare i grundskolan åt lokalhistorisk undervisning enligt den studerade forskningen?

För att övergripande föra en diskussion mot studiens frågeställning har underrubriker konstruerats utifrån de mönster som framkommit i studiens resultat.

6.2.1. Lokalhistoria som identitetsskapande

I bakgrunden beskriver Kjelstadli (1998) att lokalhistoria bör användas för att den enskilda individen ska förstå sin egen omvärld, vilket i detta fall är den enskilda eleven. Lokalhistoria bör därför ses som ett verktyg för att studera och skapa en förståelse för närsamhället samt elevens "egen" historia (1998, s.91). Även Skolverket (2011, 2013c) beskriver det betydelsefullt att eleverna ges förutsättning att uppleva sig delaktiga i historien genom att eleverna själv berörs av och deltar i historien. Lokalhistoria kan därför vara ett möjligt arbetssätt att närma sig elevernas egen historia (Skolverket 2011, Skolverket 2013). Denna litteraturstudies resultat visar i likhet med Kjelstadli (1998) och Skolverket (2013) att det finns lärare som använder sig av lokalhistorisk undervisning med ett syfte att göra eleverna delaktiga i historien samt uppleva den egna "lilla" historien i förhållande till den "stora" historien. Resultatet visar ett en av lärarna i Jarhalls (2012) studie arbetar aktivt för att eleverna ska känna sig delaktiga i historien. Detta med syfte att eleverna ska skapa en förståelse att de både är med och skapar samt formas av historien (2012, s.171). Litteraturstudiens resultat redovisar även att Lillesæter (2015) studie synliggör att lärarna har ett syfte med lokalhistorisk undervisning att bidra till att skapa en närhet och identitet till det lokala samhället. Detta samtidigt som den lokala historien är ett arbetssätt att inkludera elevernas egen livsvärld och historia i undervisningen (2015, s.49). Lärarna (Lillesæters 2015) arbetar aktivt för att eleverna ska ges förutsättning att uppleva historien genom visualisering, vilket kan

resultera i att eleverna lättare relaterar till den (2015, s.50). Litteraturstudiens resultat visar att eleverna upplever en verklighetsförankring av historien vid lyssnandet av en verklig persons berättelse samt att eleverna som lyssnat på äldre generationers berättelser upplever en existentiell mening med betydelse för elevens egna identitet. Vilket resulterar i att eleverna finner ett identitetsskapande och en emotiv mening med historieundervisningen (Berntsson, 2012, s.153, 154). Litteraturstudiens resultat visar att lokalhistoria som syftar till att vara identitetsskapande bör ses som ett mål i sig och inte som ett medel. Hultmans (2012) studie visar att övervägande lärare i studien använder lokalhistoria som mål med ett syfte att främja elevernas identitet samt att stärka hembygdskänslan. Studien visar att lokalhistoria som mål dessutom har större betydelse för lärare i mindre orter (2012, s.167, 179, 181). Hultmans (2012) studie redogör att lokalhistoria som ett mål kan bidra till att förankra och orientera eleverna i samhället samt att stärka bandet mellan elev, närsamhället och äldre generationer (2012, s.167, 179). Vidare poängterar Hultmans (2012) studie att lokalhistoria i synnerhet främjar historiemedvetandets identitetsstärkande roll, det vill säga att lokalhistoria berör elevernas upplevelser och erfarenheter från det förflutna samt att lokalhistorian ligger elevernas nära till hands (2012, s.182).

6.2.2. Lokalhistorians förhållande till temporal- och spatiala dimensioner

I bakgrunden beskriver Hartsmar (2001) elevernas historiemedvetande som ett sätt att tolka olika tidsperioder, det vill säga att eleverna har en förmåga att se likheter och skillnader i människors sätt att förhålla sig till sin omvärld utifrån ett tids- och rumsligt perspektiv (2001, s.78). Detta medan Gustafsson (1993) skriver i bakgrunden att lokalhistorien kan lägga en grund för elevernas tid- och rumsmedvetande, vilket kan ske genom att pendla från det lokala till det globala samt från det globala till det lokala (1993, s.18). Vidare skriver Andersson (1998) i bakgrunden att det är viktigt att synliggöra sammanhang mellan tid och rum för att eleverna ska utveckla en förståelse för historien, vilket resulterar i att tid och rum inte kan skiljas åt vid lokalhistorisk undervisning (1998, s.7). Litteraturstudiens resultat visar i likhet med Andersson (1998), Hartsmar (2001) och Gustafsson (1993) att temporal- och spatiala dimensioner är två betydelsefulla dimensioner för lokalhistorisk undervisning och elevernas historiemedvetande. I studiens resultat synliggör Berntssons (2012) studie att rummet har betydelse för att elevernas historiemedvetandets ska aktiveras eftersom att den rumsliga dimensionen lättare utvecklar elevernas förståelse för den tidsliga dimensionen. Berntsson beskriver att denna aktivering av ett historiemedvetande sker mer intensivt utanför det ordinarie klassrummet. Eleverna bör därför ges möjlighet i att knyta an till verkliga platser, känslor och personer i den lokalhistoriska undervisningen. Detta på grund av att eleverna genom detta arbetssätt upplever en mening med historien samt skapar en förståelse för historiska sammanhang. Elevernas möte med historiska platser, personer och museer utanför skolan skapar ett sammanhang mellan tid och rum (2012, s.154, 155). I likhet med Berntsson (2012) framhåller även Jarhall (2012), Lillesæter (2015) och Sunderman (2013d) att elevernas historiska kunskaper utvecklas när eleverna får bruka historia. Till exempel genom att eleverna får titta och känna på historiska föremål samt uppleva historien. Visualisering av historia kan därför lättare resultera i att eleverna kan relaterar till den (Lillesæter, 2015, s.50). Att använda lokala resurser och den lokala historien är att inkludera elevernas egen livsvärld och historia i undervisningen. Lokalhistoria är därför ett gynnsamt sätt jämfört med vad läroböcker kan bidra med (Lillesæter, 2015, s.74). Mötet med verkliga personer och platser kan därför även vara betydelsefullt för elevens historiemedvetande (Berntsson, 2012, s.166). I likhet med Hartsmar (2001) och Berntsson (2012) framhåller Hultmans (2012) studie vikten av den temporal- och spatiala dimensionen i en lokalhistorisk undervisning för att aktivera och utveckla elevernas historiemedvetande (2012, s.132). Till exempel visar en elev i Hultmans (2012b) studie en förståelse för att det finns en koppling mellan det som skett i lokalsamhället samt vad som kommer att ske framöver, vilket kan vara ett tecken på att elevens historiemedvetande aktiverats (2012, s.140). Ett annat exempel från

Hultmans (2012) studie är flertalet elever som synliggör ett medvetande att historiska skeenden i världen kan relateras till historiska skeenden lokalt, vilket i sig indikerar rumsliga och tidsliga perspektiv i elevernas historiemedvetande (2012, s.132, 140).

6.2.3. Lokalhistoria för att bevara lokalsamhällets kulturarv och historia

I denna litteraturstudies resultat synliggörs ett existentiellt syfte med en lokalhistorisk undervisning. I bakgrunden skriver Hultman att (2012) läroplanerna från 1980-talet och framåt synliggör progressivism (2012, s.190). Skolverket skriver i dagens styrdokument Lgr11 att "utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv-värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa" (2011, s.9). I likhet med skolans uppdrag (Skolverket, 2011, s.9) visar Hultmans (2012) studie att lärare har ett syfte att använda och hantera lokalhistoria i historieundervisningen för att bevara det lokala samhällets kulturarv och historia. En lärare har även en återskapande kunskapssyn vid användandet av lokalhistoria med en förhoppning att eleverna ska få en ändrad syn på minoritetsfolket historia samt skapa en gemensam identitet i det lokala samhället (2012, s.150). Litteraturstudies resultat visar att flera lärare använder lokalhistoria som en politisk-kognitiv inriktning. Till exempel visar Hultmans (2012) studie att övervägande lärare i studien använder lokalhistoria med ett politisk-kognitivt syfte (2012, s.149). Ett exempel är läraren som motiverar sitt användande av lokalhistoria i undervisningen med ett syfte att öka elevernas historiska förståelse samt bygga upp en lokal och kulturell identitet. För vissa elever kan lokalhistoria fylla ett syfte att bejaka sin identitet och tillhörighet i samhällets olika minoritetsgrupper (Hultman, 2012, s.131–132). Ett annat exempel från Hultmans (2012) studie är lärarna i Jönköpings som framhåller en politisk-kognitiv inriktning med ett syfte att stärka elevernas lokala identitet och samhörighet i samhället (2012, s.148, 151). I bakgrunden beskriver Hultman (2012) den senaste läroplanen Lgr11 utrymme och hänvisningar av lokalhistoria som obetydliga (2012, s.192). Däremot framhåller Hultman att Lgr11 synliggör mål om hur historia används och brukas samt kan avläsas i våra dagar, vilket i sig kan studeras lokalt genom lokalhistoria (2012, s.193). Litteraturstudiens resultat redovisar att lokalhistoria används av historielärare i historieundervisningen trots Lgr11's ringa mängd hänvisningar till lokalhistoria. Hultmans (2012) studie visar att eleverna får möjlighet att möta lokalhistoria i olika omfattning beroende på lärarens egna intresse och drivkraft (2012, s.158, 160). Valet av lokalhistoria i historieundervisningen blir därför ett medvetet val av lärarna som styrs av intresse och engagemang (Hultman, 2012, s.158). Litteraturstudiens resultat synliggör att lärare i Hultmans (2012) studie har olika åsikter ifall Lgr11's är ett hinder eller inte för att använda lokalhistoria i historieundervisningen. Bland annat kopplar några av lärare i Hultmans (2012) studie lokalhistorisk undervisning till läroplanens övergripande mål "att låta eleverna förstå hur människor tänkte och kände" i lokalsamhället (2012, s.148). Litteraturstudiens resultat visar att lärare som använder lokalhistoria med syfte att bevara lokalsamhällets kulturarv och historia använder lokalhistoria som ett medel. Hultmans (2012) studie visar att lokalhistoria som ett medel bör förstås som ett sätt att möta de generella målen i läroplanen samt att visualisera, åskådliggöra, variera och skapa upplevelser genom att utgå ifrån det elevnära (2012, s.180, 181). Hultmans (2012) studie visar att lokalhistoria som ett medel kan syfta till att vara ett sätt att konkretisera den nationella- och globala historien samt att belysa bortglömda minoritetsgrupper i lokalsamhället (2012, s.167).

6.2.4. Den "lilla" historien och historiemedvetande

I bakgrunden skriver Kjelstadli (1998) att lokalhistoria är en del av en större enhet. I detta fall är den större enheten nationell- eller global historia. För att förstå helheten behöver eleven därför skapa en förståelse för delarna och omvänt. Vidare bör lokalhistoria studeras i ett samspel mellan den "lilla"- och "stora" historien. (1998, s.91). Även Andersson (1998) framhåller i bakgrunden att den lokala historien behöver integreras med den globala historien för att kunna förstås och bli gripbar för eleverna. Andersson poängterar att likaså behöver den globala historien integreras med den lokala historien för att ens existera (1998, s.6). Denna litteraturstudies resultat visar i likhet till

Kjelstadli (1998) och Andersson (1998) att lärare använder sig av lokal historia och lokala resurser för att knyta samman och synliggöra den ”lilla” – och ”stora” historien. Det vill säga där den ”lilla” historien antingen är elevernas egen historia eller lokalsamhällets historia samt att den ”stora” historien är den nationella- eller den globala historien. Två lärare i Jarhalls studie (2012) synliggör ett arbete med lokalhistoria för att levandegöra historien för eleverna. Detta genom personliga, ”verkliga” och nära berättelser med ett syfte att väcka elevernas intresse för den lokala historien samt historieämnet generellt (2012, s.171). Vid skapandet av egna historiska berättelser upplever eleverna en möjlighet att knyta ihop den ”lilla” historien med den ”stora” nationella och globala historien (Berntsson, 2012, s.153, 154). Samtliga lärare i studien (Jarhall, 2012) eftersträvar att ta med verkliga och familjära människor i historieundervisningen med ett syfte att ge eleverna förutsättning att skapa en förståelse för- och knyta ett samband mellan den ”lilla”- och ”stora” historien i historieundervisningen (2012, s.171). Detta samtidigt som Sundermans (2013) artikel redogör att lokalhistoria genom museibesöket kan resultera i att elever i alla åldrar ges förutsättning att upptäcka ett samband om hur den lokala historien är kopplad till den nationella- och globala historien (2013, s.252, 253). Även lärarna i Lillesæters (2015) och Hultmans (2012) studie visar att lärare arbetar aktivt för att ge eleverna förutsättning att se den lokala historien som en del av ett större sammanhang. Det vill säga att lärare använder den ”lilla” historien för att synliggöra den ”stora” historien (Lillesæter, 2015, s.50). Lärare använder sig av lokalhistorisk undervisning för att synliggöra den ”stora” historien samt att de anser att den lokala upplevelsen kan underlätta för elevernas förståelse för den globala historien. Arbete med den ”lilla”- och ”stora” historien i ett samspel i historieundervisningen kan därför aktivera och utveckla elevernas historiemedvetande (Hultman, 2012, s.169). Resultatet i litteraturstudien visar att elevernas historiemedvetande aktiveras vid mötesplatser där den ”lilla” historien förenas med den ”stora” historien. Mötesplatserna kan bestå av platser, känslor eller ting som eleverna kan koppla till sin egen livsvärld och historia (Berntsson, 2012, s.166, 167). Vidare visar studiens resultat att Lillesæters (2015) framhåller att ett historiemedvetande kan aktiveras ifall att eleven ges möjlighet att se sig själv som både formare- och formad av historien eftersom eleverna behöver skapa en förståelse för att historiska händelser i den ”lilla” historien är en del av ett större sammanhang. Den lokala historien behöver därför behandlas i undervisningen som en del av en större kontext (2015, s.73). Litteraturstudiens resultat visar att även Hartsmars (2001) studie redogör att elevens historiemedvetande kan aktiveras genom att historieundervisningen synliggör att den ”lilla” historien är en del av den ”stora” historien, det vill säga att den lokala historien är en del av den globala historien (2001, s.79).

6.2.5. Slutsatser

Utifrån litteraturstudiens resultat gör jag en tolkning att lokalhistoria främst används i historieundervisningen på grund av fyra olika syften. Det första syftet med lokalhistorisk undervisning är att skapa en förståelse för att lokalhistoria är en del av den nationella- och globala historien. Det vill säga att den ”lilla” historien behöver förstås i kontext till den ”stora” historien för att ens vara förståelig. Det andra syftet med lokalhistoriska undervisning är att främja elevernas upplevelse och förståelse för historien utifrån tid- och rumsliga dimensioner. Det tredje syftet är att lokalhistoria i undervisningen kan vara identitetsskapande, det vill säga att eleverna genom lokalhistoria ges möjlighet att bejaka sin egen livsvärld, identitet och tillhörighet i det lokala samhället samt världen runt omkring. Det fjärde syftet med lokalhistorisk undervisning är att bevara lokalsamhällets kulturarv och historia. Jag reflekterar dock att det mest centrala syftet verkar fylla en identitetsskapande funktion. Detta eftersom övervägande lärare ser lokalhistoria som ett medel och mål för att eleverna ska orientera och identifiera sig i det rådande samhället.

Utifrån litteraturstudiens resultat drar jag en slutsats att lokalhistoria kan ha betydelse för elevernas historiemedvetande. Elevernas historiemedvetande kan aktiveras genom att den lokalhistoriska undervisningen synliggör att den ”lilla” historien är en del av den ”stora” historien samt att eleverna ser sig själva som en del av historien. Historiemedvetandet aktiveras därför när

eleverna skapar en förståelse för att de själva är en historisk person. Vidare bör den lokalthistoriska undervisningen knyta an till elevernas egna berättelser, familj och släktingar samt skapa historiska upplevelser i historieundervisningen genom lokala stadsvandringar och museibesök. För att tydliggöra aktiveras elevernas historiemedvetande vid mötesplatser där den ”lilla” historien förenas med den ”stora” historien. Dock är det inte den lokalthistoriska kunskapen i sig som aktiverar elevernas historiemedvetande utan elevernas egna erfarenheter, attityder, känslor, kunskap, insikter och förståelse för den lokala historien och lokalsamhället.

Slutligen vill jag presentera min tolkning av tre delar som synliggörs i litteraturstudiens resultat. Trots att dessa tre delar ej kan kopplas till studiens bakgrund anser jag ändå att de är relevanta till studiens syfte och frågeställning. Studiens resultat visar att lärarnas intresse och drivkraft påverkar mängden lokalhistoria i historieundervisningen, vilket i sig resulterar i att vissa elever får möjlighet att möta en stor mängd lokalhistoria i undervisningen medans andra elever inte alls får möta lokalhistoria i undervisningen. Vidare visar litteraturstudiens resultat att lokalhistoria oftast ter sig vara ett tematiserande arbete. Till exempel visar studiens resultat att lokalhistoria oftast får plats i undervisningen via tematiserande projekt. Lokalhistoria är därför sällan regelbundna inslag i historieundervisningen. Litteraturstudiens resultat visar dessutom att lokalhistoria i historieundervisningen ställer höga krav på lärarnas kunskaper och kontaktnät i lokalsamhället samt att det är tidskrävande. Jag resonerar därför att lokalhistorisk undervisning kräver goda lokalthistoriska förkunskaper av läraren samt att det lokalthistoriska materialet måste anpassas till enskild elevs kunskapsförmåga. Vidare reflekterar jag att lokalhistoria kräver ett stort kontaktnät i lokalsamhället, vilket kan medföra att lokalhistoria i historieundervisningen blir en tidsödande kraftansträngning från läraren.

6.3. Vidare forskning

Genom denna litteraturstudie har jag fått nya kunskaper och insikter om vad forskningslitteratur skriver om grundskolelärares användning och hantering av fenomenet lokalhistoria i historieundervisningen. Innan arbetet med litteraturstudien påbörjades förutsatte jag att det skulle finnas ett omfattande underlag av den forskning som var relevant till studiens ämnesområde. Dock hade jag fel. I arbetet med denna litteraturstudie har det tydliggjorts att det inte finns ett omfattande forskningsunderlag kring grundskolelärares upplevelser, erfarenheter och hantering av lokalhistoria i historieundervisningen. Dock finns det än mindre forskning kring elevernas i grundskolans upplevelser, erfarenheter och förståelse av lokalhistorisk undervisning. Det vill säga forskning om lokalhistoria som fenomen utifrån ett elevperspektiv. Denna undersökning har väckt nya frågor att undersöka vid vidare forskning:

1. Hur definierar elever i grundskolan fenomenet lokalhistoria?
2. Hur upplever och erfar elever i grundskolan lokalhistoria i historieundervisningen?
3. Genom vilka lokalthistoriska arbetssätt i historieundervisningen kan elevernas historiemedvetande utvecklas och aktiveras?

Min slutsats blir därför att ett angeläget område för vidare forskning blir huruvida eleverna upplever, erfar och förstår den lokala historien i historieundervisningen.

7. Referenser

- Andersson, B. (1998) *Delen och helheten. Lokalhistoria och ämnesdidaktik*. Göteborg: SO-rapport nr 1998:01.
- Berntsson, K. (2012) *Spelar släkten någon roll?* Diss. Lunds universitet
- Dunér, D. (2010) *Kognitiv historia. En introduktion*. Diss: Lunds Universitet
- Eriksson Barajas, k. Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur och Kultur
- Fejes, A. Thornberg, R. Ahn, S. Back, C. & Berterö, C. (2015) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber
- Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdsforskning*. Stockholm: Natur och Kultur
- Hartsmar, N. (2001) *Historiemedvetande – Elevers tidsförståelse i en skolkontext*. Malmö: Institutionen för pedagogik. Lärarutbildningen Malmö Högskola
- Hultman, A. (2012). *Lokalhistoria i norsk och svensk skola: historiekulturella perspektiv*. Diss: Lunds universitet
- Jarhall, J. (2012) *En komplex historia. Lärares omformning, undervisningsmönster och strategier i historieundervisning på högstadiet*. Karlstad University Studies
- Jensen, B, E. (1996) *Historiebevisthed og historie. Hvad er det?* Historieskabte såvel som historieskabende. 7 historiedidaktiske essays. Foreningen af lærere i Historie og Samfundsfag: OP-forlag.
- Kjeldstadli, K. (1998). *Det förflutna är inte vad det en gång var*. Lund: Studentlitteratur
- Larsen, A.K. (2009). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Lillesæter, E, H. (2015) *Historien finnes ikke bare i læreboka, den er også rundt oss. En studie av ungdomsskolelæreres bruk av lokalmiljøet og lokalhistorien i Trondheim i historieundervisningen*. Masteroppgave i samfunnsfagdidaktikk. Program for lærerutdanning: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Nationalencyklopedin (2016c), *lokalhistoria*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/lokalhistoria>
- Nilsson, G. (1989) "Lokalhistoria-Mötesplats för proffs och amatörer", i Lokalhistorisk forskning, konferensrapport 1989 (red). Sven Hellström. Linköping universitet: Centrum för lokalhistoria.
- Nilsson, H. (red.) (1993) *Lokalhistoria i skolan*. Linköping universitet: Centrum för lokalhistoria.
- Skolverket. (2013). *Att förstå sig själv och sin omvärld*. http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskildpublikation?_xurl=&http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3137

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket

Sunderman, E. (2013) *History Lab for Undergrads: A Day at the Museum*. Social studies. Interdisciplinary Arts and Sciences: University of Washington, Tacoma, Washington, USA.

Tosh, J. (2011) *Historisk teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB